УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАНИК

Зладив: АНТІН ГАПЯК.

1921.

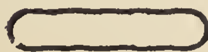
Накладом "УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ"

504 Queen Street, W. Toronto, Ont.

УКРАЇНСЬКИЙ СПІВАНИК

НОВЕ ДОПОВНЕНЕ ВИДАНЄ.

Ціна 40 цнт.

Накладом "УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ"

504 Queen Street, W. Toronto, Ont.

ГИМН АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Далека Ти, а близька нам
Кохана вітчино!
Як сонце з неба Твоїм ланам,
Ти світиш нам в одно.
Світи нам, вітчино, світи,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти
У слушную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!
За Тебе, Україно!
Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав з під рідних стріх,
На перший поклик, хочаб з під хмар,
Ми злинемо до них.
Поклич нас, вітчино, поклич,
Кохана Україно,
Ми злетимо, як козацтво у Січ,
У слушную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!
Недаром ми тепер живем
У вітчині свободі;
Ми знати будем як без ярем
Живе і росте народ.
Вставай лиш, вітчино, вставай
І нас клич, Україно,
Ми здивуєм заморський наш край
У слушную годину —
У бій, у бій
За світлий прапор Твій,
За Тебе, Україно!

Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине!
От де, люди, наша слава,
Слава України.

Т. Шевченко.

I. ПАТРІОТИЧНІ І ПОЛЇТИЧНІ.

1

Ще не вмерла Украïна і слава і воля!
Ще нам, братя молодії, усьміхнеть ся доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці;
Запануєм і ми, братя, у своїй сторонці.
Душу, тїло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, з козацького роду!

Наливайко, Залїзняк і Тарас Трясило
Кличуть нас із за могил на святеє дїло.
Ізгадаймо славну смерть лицарства-козацтва,
Щоб не втратить марне нам свойого юнацтва.
Душу, тїло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, з козацького роду!

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На щось віддав Україну Москалям поганим?!
Щоб вернути її честь ляжем головами,
Назовем ся України вірними синами!
Душу, тїло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, з козацького роду!

Наші братя славяни вже за збрую взялись
Не діжде ніхто, щоб ми позаду остались.
Поєднаймось разом всі, братчики Славяни!
Нехай гинуть вороги, хай воля настане!
Душу, тїло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!

2

Не пора, не пора, не пора
Москалеви й Ляхови служить!
Довершилась Україні кривда стара,
Нам пора для України жить!

Не пора, не пора, не пора
За драпіжників лить свою кров
І любити царя, що наш люд обдира,
Для України наша любов.

Не пора, не пора, не пора
В рідну хату вносити роздор,
Най пропаде незгоди проклята мара!
Під України єднаймось прапор!

Бо пора се великая єсть!
У завзятій важкій боротьбі
Ми поляжем, щоб славу і волю і честь,
Рідний краю здобути Тобі!

3

Ми гайдамаки, вічно однакі,
Ми проклинаєм пута і ярмо, —
Йшли діди на муки, підуть і правнуки,
За нарід всї житє своє дамо.

Доки сусїди нам людоїди,
Ми гайдамаки як були так є, —
Вже часи минули як ми шиї гнули,
І кождий з нас житє за всїх дає.

Знай лютий враже, сотня поляже,
Тисяч натомість стане до борби, —
І з кайдан недолї до житя на волї,
Повстануть знов подоптані раби.

Наша присяга: правда, відвага,
Пімста за кривди люта і страшна, —
Бо ми гайдамаки, местники однакі,
Що нам і смерть за правду не страшна...

4

Вперед, вперед, сини родини!
Славутний день вже наступив.
Супроти нашої країни
Ворог злий прапор розпустив.
Чи вам не чуть які по селах
Усюди стони роздались?
На наших крівних, невеселих
Ворожі списи піднялись!

До збруї, громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Чого шука отсе ватага
Рабів обурених на нас?
Кого зляка її зневага?
На кого пута ті? На нас!
На нас бездольні громадяни,
Хотять той сором нанести,
Щоб кинуть на нас знов кайдани
Та під неволю підвести.

До збруї, громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

Ні, трепотіть ви, людоїди
І ви, ганебні зрадники!
Ось вже пімсти час надійде
Знайдуть ся на вас местники!
Підіймуть ся і стар і молодь,
Не забракує юнаків, —
Навіть на серце вам холод
І потращять вам всї кісточки.

До збруї, громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

О ти свята любов родини,
Ти нашу пімсту уміцни!
Волю нашої України,
Її честь ти відборони!
Під нашим прапором побіда
Хай зявить ся на поклик твій,
На вічні потім на нас літа
Свободи духом ти повій!

До збруї, громадо!
Ставаймо у ряди!
Щоб вражою кровію
Залити борозди.

5

Коли Україна борбу розпочала
За свої права, за свободу,
То в народі зраду кацапня кувала,
Ширила в народі незгоду.
О честь вам кацапські лайдаки
За ваші роздори шкідливі;
За зраду сухої діждетесь гиляки
Рублї не поможуть цареві!

Наш народ не згине, побідити мусить
І сам ме рядить в своїй хатї.
Всю гниль він кацапську здавить і придусить
У бій Українцї завзяті,
А всїх Ефіялтів в додатку
З підлість, за зраду, за хулу
Їх власнії дїти пішлють на Камчатку,
Щоби і слїду з них не було!

6

Який то вітер шумно грає
Від Сяну, Прута до Карпат?
Яке то диво визирає
Із тих нужденних хлопських хат?

Гей-же враз, гей-же враз гукнемо
Аби й слїпі нас пізнали:
"Ми є ті, що вас всїх кормимо, —
За вас всїх терпимо, —
Ми руські хлопи радикали,
Що звергли темноти ярмо!"

Ми ті, що гнули ся як лози,

Були покірні як вівця,
Котрим неволя, кров і сльози
Ще не доїхали кінця.
Гей-же враз і т. д.

Ми ті оферми, ті рекрути,
Гарматне мясо на війну,
Ті, що їх кривди й голод лютий
Жене за море в чужину.
Гей-же враз і т. д.

Ми ті, котрим заперті двері,
Запертий до свободи шлях,
Ми маєм права на папері,
А обовязки на плечах.
Гей-же враз і т. д.

Та вже не довго тої муки!
Нам час не дати ся на глум:
Здіймуть ся дружні хлопські руки
І просвітліє хлопський ум!
Гей-же враз і т. д.

Ми хочем вчитись, поступати,
Бо кривда є сестрою тьми;
Для себе хочем працювати
І бути люди між людьми!
Гей-же враз і т. д.

А всіх, що явно або тайно
Нам ладять пута і ярем
Всіх дармоїдів радикально
Ми з свого краю виметем!
Гей-же враз і т. д.

7

Шалїйте, шалїйте, скажені кати!
Годуйте шпіонів, будуйте тюрми!
До бою сто тисяч поборників стане,
Пірвем, пірвем, пірвем ті кайдани!

За правду, за волю, ми станемо враз,
Ланци нї баґнети не пострах для нас,
Бо вольного духа не скути в кайдани,
Біда, біда, вам, тирани!

Робітники духа! робітникам всїм
Ми руки подаймо, на бій їх ведім,
Бо спільна усїх нас злучила недоля:
І труп і піт і кров, — кнут, неволя!
За правду, за волю і т. д.

Від краю до краю не громи гудуть,
Робітників полки злучені ідуть.
І поклик рококе: вставайте народи,
Прийшла пора, пора, — день свободи!
За правду, за волю і т. д.

Підвалини світа валять ся старі,
Поблїдли нероби, дрожать опирі,
Бо зоря свободи вже сходить яскрава!
Для всїх, для всїх для всїх рівні права:
За правду, за волю і т. д.

І вольні народи, як добрі брати
Плинуть до сонця, до щастя мети,
Розкуєсь двигнеть ся і наша родина;
Одна, сильна, вільна Україна!
За правду, за волю і т. д.

8

Сміло, други! Не теряйте
Духа на страшную прю!
Рідну країну спасайте,
Честь і свободу свою!

Як нам умерти прийдеть ся
У сірих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметь ся
В наших зболїлих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,
Хай нас пробують вогнем,
Хай на Сибір засилають, —
Ми всї тортури знесем!

Як нам умерти прийдеть ся
У сірих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметь ся
В наших зболїлих кістках!

9

Кати навикли поливати
Вкраїну кровю і слізми,
Але як прийде день одплати, —
Судити будемо їх ми!
Судити будемо їх ми!

Хай росте, хай гремить вільний спів,
Наш прапор пливе понад трони,
Він несе пімсти грім, люду гнів,
І вільний він сіє сів,
А колїром увесь червоний:

На йому кров робітників!
На йому кров робітників!

Кати силкують ся кайдани
Іще міцнійшими зробить,
Та з тюрем усіх — руїна стане,
І тільки добре буде жить!
І тільки добре буде жить!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Вже лад старий схитнувсь і пада,
Життя нове його змете, —
Робитеме гуртом ґромада
І все, що зробить, — спільне те!
І все, що зробить, — спільне те!
Хай росте, хай гремить і т. д.

Гей, разом, братя, всї до бою,
Щоб думка всїх одна вела!
Де-ж найде хто такую зброю,
Щоб вільний люд зломить могла?
Щоб вільний люд зломить могла?
Хай росте, хай гремить і т. д.

Тиранів геть із глитаями!
Хай згине рабський світ старий!
Сотворим вільними руками
Нове життя і лад новий!
Нове життя і лад новий!
Хай росте, хай гремить і т. д.

10

Не миритись милі братя,
А боротись нинї нам,

Бо шаліє кат завзятий,
Смерть голосить Русинам.

Гей! у бій ставаймо разом
Грудь при груди до ряду!
Кров, жите не жаль віддати
За народ і вітчину.

Гей у "Січи" товариство!
Кличе сурма кошова,
Давна слава та грімка.

Разом, братя під прапор наш,
Най наш клич його веде;
Тількі смілі пут не знають,
Тілько смілих воля жде!

11

Верховино, світку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри від пливе тут час
Свобідно, шумно, весело:

Ой нема то, краю, краю, над ту Верховину
Коби мені погуляти хоч одну годину.

З верха на верх, а з бору в бір,
З легкою в серци думкою; —
В чересі кріс, в руках топір,
Буяє леґінь тобою:

Черемоше, Черемоше, чиста твоя вода,
Дівчинонько, з Верховини, якаж твоя врода.

Літом цілим, би ніч, би день,
Хлопці буяють тут наші;
Свобідна тут вода огень,
Достатком ліса і паші:

Задудніли сіромахи в полонині чути,
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцухом меж,
Чужий не станув стопою;
Буйная тут землї одеж,
Плекана піснев, росою:

А я теє дївча люблю, що біле як гуся,
Воно мене поцілує тілько оберну ся.

Не вабить нас баришів лесть,
Коби лиш порох та цївка,
У Бога світ, у людий честь,
Та овець турма, сопівка!

Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломиї,
Вже нас більше не погонять зо стричком на шиї.

Та коби пирс хребет із від
Та медвідь шибнув лїсами:
Завіяв юг, заграв Бискид,
Черемош гукнув скалами:

Ой на Кути дороженька, на Кути, на Кути,
Бувай любко здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то бренить трембіти звук,
Щебече любо сопівка,

А як зьвіря завиє звук,
В челюсти плюне му цївка.

Як зашумить коломийка, ватаг загуляє,
Чорнобриву дївчиноньку кругом обертає.

12

Родимий краю, село родиме!
Вас я витаю місця родимі!

Зелені ниви, лїси, могили!
Щасливі з вами дни ми уплили!

Мала хатино, стріхо старенька,
Мила родино, нене рідненька!

Вас повитати душа бажає,
Потїхи більшої в світї не має!

І ти керничко, свідку, любови!
Витай сестричко, витай ми знову!

Скажи ми правду, скажи святійшу,
Чи я ще знайду любов давнійшу?

13

Тихий Дунаю, зелений гаю,
Бистро текучий, в хвилї ревучий,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

Місяцю ясний, зірки прекрасні,
Божії очи з темної ночи,

Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

Орленьку сизий, соколе бистрий,
Що в вік на воли, в завидній доли,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесіте з рідного краю.

14

Я в чужині загибаю,
По чужині блуджу;
За своєю родиною
Білим світом нуджу.

Тут чужая сторононька,
Та люди чужії,
Не пристануть до серденька,
Хоч і не лихії.

Най би які добрі були,
Все не свої рідні:
Я чужая чужиниця
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду
Сумний походжаю,
Із чужини до родини
Гадки посилаю.

Ой милая родинонько,
Чи мене згадаєш?
Домовая стороненько,
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками
А я сиротою;
Всюди люди з іграшками
А я зо слезою.

Нї з ким менї поплакати,
Нї з ким потужити...
Розступай ся синїй Дунай,
Хоч би ся втопити.

Журба мене гризе нинї,
Журба гризла вчора;
Ой хто не був на чужинї,
Той не знає горя.

15

Розвивай ся, ти високий дубе,
Весна красна буде!
Розпадуть ся пута вїковії,
Прокинуть ся люде.

Розпадуть, пута вїковії
Тяжкії кайдани,
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.

Встане славна мати Україна
Щаслива і вільна,
Від Кубанї аж до Сяна річки
Одна, нероздїльна.

Щезнуть межі, що помежували
Чужі між собою,
Згорне мати до себе всї дїти
Теплою рукою.

Дітиж мої, діти нещасливі,
Блудні сиротята,
Годіж бо вам в сусід на услузі
Свій вік коротати!

Піднімайтесь на святеє діло,
На щирую дружбу,
Та щоби ви чесно послужили
Для матери службу.

Чи щеж то ви мало наслужились
Москві і Ляхови?
Чи щеж то ви мало наточились
Братерської крови?

Пора, діти пора поглядіти
Для власної хати,
Щоб ґаздою а не слугою
Перед світом стати!

Розвивай ся, ти високий дубе
Весна красна буде!
Гей вставаймо, та єднаймо ся,
Українські люде!

Єднаймо ся, братаймо ся
В товариство чесне,
Най братерством, щирими трудами
Вкраїна воскресне!

16

Дай нам Боже добрий час
Як у людий так у нас,
І в щасливу годину:

Ой ну, ну, ой ну, ну,
Розвеселїм родину!

В нас родина вся одна,
Цїла наша Русь свята,
Чи опанча, чи сердак,
Чи гуцул, чи подоляк:
Ой так так, ой так, так,
Чи гуцул, чи подоляк.

Де Днїпро, де Сян і Прут,
Руські річеньки пливуть,
І від степів за Бескид
Всюди чесний руський рід.
Ой наш рід, руський рід,
Хоть підеш і за Бескид!

Най щезає вся біда,
Най жиє нам свобода!
Руські люди, руський край,
Руська мова і звичай,
Ой наш край, руський край,
Руська мова і звичай!

17

Гей! там дїтвора руська йде!
Гей на переді стяг несе,
А краска стягу жовтий цвіт
На синїм поли, як блакит!

А на прапорі тім скала,
А під скалою видно льва,
І клич, що грімко в бій зове:
За Русь Вкраїну, хто живе!

Гей! як скала ся, ми тверді,
Поляжем в бою, не в ярмі!
Бо хоч слабі ще дітваки,
Терпіти вчили нас батьки.

Як льви підемо в боротьбу
За України свободу!
І присягаєм: "Не спічнем,
Поки кайданів не порвем!"

18

Хто живий уставай, меч на плуг прокувай,
На Україну трубить Богдан!
До борби, до борби кличе голос груби
Люд встає від Кавказу по Сян!

Наш народ великан на Ляха, Москаля
В бій пійде і поборе в борбі!
Від Кавказу по Сян українська земля,
Землю сю відберемо собі!

Від Кавказу по Сян лиш один буде Лан
Його власником нарід цілий —
Спільна праця і край, блисне воля і рай, —
України вінець золотий.

19

Боже великий єдиний, Русь Україну храни,
Волі і світу проміня, Ти її осіни.
Світлом науки і знаня, нас дітий просвіти,
В чистій любови до краю. Ти нас Боже зрости.
Молимось Боже єдиний, Русь Україну храни.
Всі свої ласки, щедроти, Ти на люд наш зверни
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа, щастя, дай Боже народу
І многая, многая літа!...

II. СІЧОВІ І СОКІЛЬСЬКІ.

1

Гей! там на горі Січ іде,
Гей! малиновий стяг несе,

Гей! малиновий, наше славне товариство
Гей! машируе раз, два, три!

Гей! на переді кошовий,
Гей! як той орел степовий і т. д.

Гей! а по заду осавул,
Гей! твердий хлопець як той мур і т. д.

Гей! а по боках четарі,
Гей! то сторожі вогневі і т. д.

Гей! отамане батьку наш,
Гей! веди батьку в перед нас і т. д.

Гей! не залле нас вражий вал,
Гей! бо з нас кождий радикал і т. д.

Гей! молод хлопче, позір май
Гей! та до Січи приставай — і т. д.

Гей! наша Січ дорога,
Гей! як та мати всім одна — і т. д.

Гей! повій вітре з синїх гір,
Гей! на прапор наш, на топір — і т. д.

Гей! повій вітре зі степів,
Гей! дай нам силу козаків — і т. д.
Гей! дай нам силу й відвагу,
Гей! Україні на славу — і т. д.

2

Соколи, Соколи, ставаймо в ряди!
Нас поклик "бодрімось" взиває.
В здоровому тілї здорова душа,
Де сила, там воля витає.

Як славно бувало козацькі сини
Боролись до смерти-загину,
Боротись будемо Соколи всї ми,
За Русь за святу, Україну!

Лети-же, соколе, далеко в степи,
У гори, луги, та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вільний стане.
Як славно бувало і т. д.

Разом-же, Соколи, ставаймо в ряди,
У бій за прапором, гей сміло,
До праці для неньки у вічні часи,
Несїмо все душу і тїло.
Як славно бувало і т. д.

3

Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав,
Гей, гей! з неї цвіт приупав.
Машерують козаченьки, бо такий приказ впав,
Гей, гей! бо такий приказ впав.

Подиви ся моя мамо, тай у ту кватиру,
Спускає ся "Січ" преславна з гори на долину.

А мій милий чорнобривий в сам перед ступає
І ясною булавою на всї боки махає.

За ним славне товариство, як той мак, як той мак
Ніженьками вибиває в один такт, в один такт.

Межи ними пан хорунжий, хоругов як той цвіт,
За нев підуть козаченьки аж за море на край світ

А преславний осавула чогось бров насупив,
І козацькі свої вуса аж за вуха закрутив.

Ой ти славний осавуло, не сумуй, не сумуй!
А із нами козаками, погарцюй, погарцюй!

Ой, ти славний осавуло, не вдавай ся в тугу,
Вийде слава козацькая з Великого Лугу!

Лиш ставаймо братя, в один ряд, в один ряд
І наперед поступаймо, анї кроку назад!

Переймім ся, милі братя, братским духом новим
І за наше право стіймо з вогнем в груди святим.

А пропадуть вороженьки, мов туман, мов туман,
І хлоп руський в своїй землї стане пан, стане пан.

І засяє нова зоря на весь край, на весь край
І від Тиси до Кубаня стане рай, стане рай!

4

Гей, Січ іде,
Красен мак цвите!
Кому прикре наше дїло,
Нам воно святе.

Гей, Січ іде,
Топірцями брень!
Кому мила чорна пітьма,
А нам ясний день.

Гей, Січ іде,
Мов пчола гуде...
Разом руки, разом серця,
І гаразд буде.

Гей, Січ іде,
Підківками брязь!
В нашій хаті наша воля,
А всім зайдам зась!

5

Темна нічка над хатами,
Свище вітер конарами.
Пожар стріху продирає,
Вітер іскри розсїває!
Позір! Позір! Позір!

“Не лети вогню, високо,
Не стели ся так широко
Нашу працю забираєш,
Сірий попіл нам лишаєш!”

Серце людям з болю рве ся,
Поломінь гуде сміє ся
Тай жене в чужі обори,
Жре стодоли і комори.

Ой, що тамки задзвеніло?
Та що тамки згомоніло?

То соколи в повнім кроці,
Світить їм топір при боці.

Швидко лізуть драбинками,
Розривають жар гаками,
Парить пожар руки, ноги,
Не вступаєть ся з дороги.

А вітри му помагають,
Димом очи набивають,
Димом очи набивають,
Головоньки розкидають.

"Трубка кличе, трубка каже,
Ზможемо тя, лютий враже!
Ворога бють менші сили,
Що ся разом получили!"

Стали хлопці ланцухами,
Воду подають ведрами,
Сикавкою мечуть струю
В поломінь ту скажену.

Струя скаче щораз висше,
Поломінь паде все низше.
Впав вогонь вже загибає,
Соколятам ся кланяє:

"Перше міг я панувати,
Тепер мушу загибати,
Страшив все я гори доли,
Побідили мя Соколи!"

"Ми, Соколи, Русь бороним,
Від вогню її хороним,

Як вогонь нас не змагає,
Жаден ворог не злякає.

Наші руки, наші груди
Здусять вражу напасть всюди
Тай Русь Україну рідну
Зробим сильну і свобідну!"

6

У Січи! у Січи гуртуймось брати,
Най слава козацька востане,
Най клич наш побудить дрімучі хати,
Взиває зривати кайдани.

Боролись завзято колись то діди,
Кістками степи укривали,
В кітлах розжарених палились вони,
На палях у Турка конали.

До бою! до бою! зве поклик і нас,
Та не на рушниці, шаблюки.
Інакша днесь збруя, інакший бо час,
В нас збруя просьвіти і злуки.

Доволї сварились колись то діди,
Пора нам єднати ся нинї,
Лиш в лучности сильні добудуть сини
І волї і щастя Вкраїні.

Гей хлопці молодці! як мур всі тверді,
Погляньте на стяг наш там на горі:
"Усі за одного, оден за усїх!"
Сіяє на нашім прапорі.

Доволї ходили в ярмах вже дїди,
Доволї згинати нам спину,
Лиш смілим завзятєм поставлять сини
Вільну, самостійну Україну.

7

На вулици сурма грає, (2 р.)
Гей! то Січ в похід виступає (2 р.)

Пусти мене моя мати (2 р.)
Гей! та за Січев вандрувати (2 р.)

Буду тобі день орати,
День орати, день косити,
Гей! три дни ціпом молотити (2 р.)

Літа орел небесами (2 р.)
Гей! та над нами козаками (2 р.)

Гей! ти орле, ти соколе, (2 р.)
Гей! поведи нас в чисте поле (2 р.)

За Русь нашу Україну, (2 р.)
Гей! мем боротись до загину (2 р.)

Буйний вітер повіває (2 р.)
Гей! там Січ вправи відбуває (2 р.)

А гаката подуріла, (2 р.)
Гей! як червоні ленти вздріла (2 р.)

Ми ся братя не лякаймо, (2 р.)
Гей! в товариство ся єднаймо (2 р.)

В товаристві тая сила, (2 р.)
Гей! що гакату ме дусила (2 р.)

Не будем їх виганяти, (2 р.)
Гей! самі будуть утікати (2 р.)

Руські хлопці радикали, (2 р.)
Гей! Січ козацьку заснували (2 р.)

В кождім селї на підгірю (2 р.)
Гей! наша слава ходить в пірю (2 р.)

Кождий хлопець як та перла, (2 р.)
Гей! та співає “Ще не вмерла” (2 р.).

8

Гей пробуди ся батьку наш Днїпре,
Завзяте в наших серцях най кріпне,
Розлий ся громом по всїх степах;
Ми йдем до бою в дружних рядах!

Пірвем кайдани і ті пута
Що нас вяжуть вже стільки літ;
Не здавить духа сила люта,
“Хто “сокіл”, той бодрись! в перід!

Віри прапор над нами сіяє,
Надїя сили нам додає;
Любов нас всїх у ряди єднає,
А в бій Сокіл вже нас поведе!
Пірвем кайдани і т. д.

Гей! в гору серця, грудь при груди,
Сокіл збирає нас у ряди.

Прийми Вкраїно нашії труди,
Борцям-витязям благослови!
Пірвем кайдани і т. д.

9

Сурма грає в ряд ставай!
Червоніє ленти цвіт,
Позір молод хлопче май!
В право! в ліво Січ в похід!

Машерують, пісня лунає,
Підоймає в жилах кров,
В такт один всім серце грає,
Спільна думка морщить бров.

Вють ся наче довгий змій,
Курень в похід! крок держи!
Мов герої йдуть на бій!
Та не крови не з людьми.

Як ударить дзвін в трівогу,
Як затліє стріха хат,
Линуть хлопці на підмогу
Чи там ворог чи там брат.

Наче в танець Січовик
У огнисту скаче піч,
Бо до жару з діда звик,
Бо страху не знає "Січ".

А за труд свій за посвяту
Лаврів слави не беруть,
Бо найкращу дасть їм плату
Власне серце, власна грудь.

10

Поставали козаченьки
Довгими рядами,
Загреміли сурми, труби
На бій з ворогами.

А як ішли козаченьки
До славного бою,
Зашуміли всі прапори
Їм над головою!

А як ішли козаченьки
До славного бою,
Зашуміли всі прапори
Їм над головою!

А як в бій йшли волї слави
Славно добувати,
Присягали краще згинуть,
А стяг не віддати!

Присягали за Вкраїну
Житє положити.
І кайдани ворожії
З матери здоймити!

Пішли в похід козаченьки
Тільки стяг ще мріє,
А за ними буйний вітер
По могилах віє.

11

Наша Січ нам — рідна мати,
А убогий край — наш батько,
Ми придбать їм волї хочем
І освіти й сил богацько...

Наш народ братерство любить,
Вбогим він за оборонця,
Сповнен віри він святої
В царство правди, царство сонця!

12

Гей молодь вкраїнська
Під прапором стань,
Спини люту бурю
На будуче глянь.

Насталь свого духа
І в огонь жени,
У бій за Вкраїну
З ворогами йди.

Під стяг малиновий
У ряд січовий,
Ставай сміло й бодро
Хлопче молодий.

До Січи гортуй ся
І у Січи будь.
За рідну Вкраїну
Настав свою грудь.

Бо лише у Січи
Ти правду знайдеш,
І сміливим кроком
Наперед пійдеш.

13

Гей та вставаймо руські люди,
З сну вікового будім ся,

Ліпше зітхнесь нам, гірше не буде,
На людий других дивім ся.

Встаньте старії, встаньте і діти,
Встань, хто вкраїнську кров має!
Годї в дрімотї й нинї сидїти
Як нас весь світ висьміває!...

Гей, вже полудне, сонце аж просить,
В полумях вся Русь святая...
Працю мужицьку вітер розносить,
Іскрами сипле й метає!...

Гей, та не даймо Руси горіти,
Рідну вратуймо хоч стріху,
Щоб нам зі встиду не паленїти
Всїм ворогам на потїху...

Гей, та ратуймо власную долю
Маймѣ хоч дрібку сумлїня,
Щоб не конали в студени й болю
Ріднії нам поколїня.

Можна вогонь ще братя вгасити
Лиш всї гуртуймось у "Сїчи",
Хлїба не будем тодї просити
І сміло всїм глянем у вічи...

Шкода значная, хоч не така ще,
Щоб нам її не відбити.
Будучність наша, заживем краще,
Тра лиш хотїти й робити...

Гей розбудїть ся, в ряди ставаймо,
Хай з нас не бракне нїкого

"Січи" усюди та закладаймо
Боронім добра свойого. —

14

Нумо братя, поки час
Закладаймо Січ у нас!
Щоб і з нашого села
Всяка нужда утекла!
Щоб з села, щоб з села
Всяка нужда утекла!

Бо найкраща нині річ
Закладати всюди Січ,
Перед нею має страх
Хитрий зьвір і гордий птах.
Ах, ах, ах, має страх
Хитрий звір і гордий птах!

Січ нам силу тіла дасть,
В своїй хаті свою власть,
На погибель ворогам
А на славу Русинам!
Ой, нам, нам! Ой нам, нам!
Невмиручим Русинам!

Січ хоронить: від вогню
Руську хату і сїмю,
І рознесе світла луч
Від Карпат аж поза Збруч.
Світла луч, світла луч,
Від Карпат аж поза Збруч!

Січ розжене темноту,
Запануєм там і ту,

Як лиш єдність злучить нас,
То настане волї час.
Бо вже час! Бо вже час,
Щоб настала воля в нас!

В нас є сила, лише спить,
Натерпілись ми досить:
Пробудім ю з сего сну,
А поборем всю біду!
Ой ду, ду! Ой ду, ду!
А поборем всю біду!

Най нас згорне всіх любов
Під Січову хорогов!
З нею підем і в огень
В темну нічку, в білий день!
Гень, гень, гень! І в огень!
В темну нічку, в білий день!

15

Бють літаври гучні! Ясні сурми гремлять!
Іде Січ, грають полки як море!
Буньчуки піднялись, хоругви шамотять!
Січ іде... Січ іде... Січ іде з Чорногори—
Україна встає! Україна гуде —
Іде Січ і клекоче як море!

Довбуш трубить з верхів: Зруйнував цар нам
Ми втекли в синї гори з трубою... (Січ —
Двісті літ спали ми — стрепенула ся ніч,
Ми зібрались і трубим: до бою!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

В нашій Січі давні Запорожцї встають,

Голос труб кличе, в лави ставати!
Ми стаєм, в бій підем! Перші стріли гудуть,
Заревуть в Україні гармати!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

На нас дивлять ся всї: Наш Хмельницький (Богдан,
Дорошенко, Мазепа, Виговський...
Всї гетьмани за нас! всї крïваві від ран
Гей кати! і ти царю московський!
Січ іде... Січ іде... і т. д.

16

Ой там орав мужик край дороги,
В него воли сиві круторогі.
Круторогі сиві поганяє,
І такую собі пісня співає:

Гей! Ви мужичіє братя милі!
Що маєм робити сеї хвилї?
Розбив Москаль нашу "Січ" єдину,
Узяв у неволю Україну.

Та є такі драби межи нами,
Що хотять робить нас Москалями!
Гей ви москвофіли ви кацапи,
Гей ви проклятущі рубльохапи!

Таж то чути всіми вже світами,
Що Москаль бє нарід нагайками,
Нашу рідну мову зневажає,
Тай ще нас хахлами називає.

Тай ви народовці підупали,
Щосьте з кацапами разом стали.

Хоть ви патріоти на папері,
Та що ви робили в “новій ері”?

Ляхи вам в очи зазирали
А ви наші віча розбивали!
Бо вам із народа та вигода,
Щоби дерти шкіру із народа.

А ви лазуітські Василіяни,
Ідіть до Африки між поганів.
А нам вас до хріну тут потреба
Ми і без вас трафимо до неба!

Ой вже давно тії часи втекли,
Як ви людий живцем в вогни пекли,
Миж не дурні вівці в чистім полю.
Щоб ви в римску вели нас неволю.

Тож як станутъ разом людські діти,
Будете тїкати аж сопіти, —
Ой, та задуднїло в синіх горах
Що пани шахрують при виборах.

Та не дадуть ради навіть ґрафи,
Як ми вхопили хлопські параґрафи,
Та заплачуть ревно панські діти,
Як ми зачнем ревно заводити.

Та і хруням стане в очах темно,
Як ми на них бойкот покладемо.
Майже дрожить зволоч сяка-така,
Бо ми внуки Ґонти й Залїзняка.

Нехай враже серце страх стискає,
Бо в нас ще козацька кровця грає,

Най по цілім світі ідуть вісти!
Що ми радикали — соціялісти!

17

Горе приспало рідну хатину —
Неволя тисне руську родину —
Марш, марш! козаки всї враз —
Раз, два, три! вже бо слушний час!

Край посмутнів наш, села завмерли,
А вороженьки духа нам сперли...
Марш, марш!...

Чи сліз гіреньких плисти муть ріки,
Чи вже пропали всї ми на віки?
Марш, марш!...

Гейже до праці: бурян полоти,
Горе — неволю нам побороти!
Марш, марш!...

Серцем боротись, ділом ділати,
А все прогнати ворога з хати:
Марш, марш!...

І запалити світло просвіти
Братнюю душу теплом огріти...
Марш, марш!...

І укріпити єдности діло...
Стати всїм разом як одно тіло...
Марш, марш!...

А як здобудем нову хатину,
Трівай здорова руська родино!
Марш, марш!...

Рідна Вкраїна трівай здорова:
Наша задача уже готова!
Марш, марш!...

18

В кого стане сили і охоти,
В кого чесним жаром серце бє,
До борби за волю, до роботи
В Січ новітну з нами най стає.

В здоровому тілї могутний птах,
Підійме високо волї стяг.

А хто по рабськи спину в низ хиляє,
Хто ворожій силї йде під лад,
Для того місця в нас не має,
Трус і зрадник підлий нам не брат.

Наше товариство не згинає плїч,
Вольна була й буде славна Січ!

Сильні тїлом, завзятущі духом,
Викуємо племя молоде,
Що не впаде під катів обухом,
І на службу зрадї не піде.

Розібє кайдани, відворожить тьму,
Верне Українї свободу!

III. ІСТОРИЧНІ.

1

Гей на горі там женці жнуть;
А по під горою, по під зеленою, козаки йдуть.

По пе-реду Дорошенко:
Веде своє військо, веде запорожське
(хорошенько.

По середині пан хорунжий:
Під ним кониченько, під ним вороненький,
(грає дужий.

А по заду Сагайдачний:
Що проміняв жінку на тютюн та люльку,
(необачний!

Гей, верни ся Сагайдачний!
Возьми свою жінку, віддай тютюн? люльку,
(необачний!

Мені з жінков не возить ся:
А тютюн і люлька козаку в дорозї знадобить ся.
Гей, хто в лїсі, озови ся;
Та викрешем вогню, закуримо люльку, не
(жури ся!

2

Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче!
За тобою Морозеньку, вся Україна плаче;
Не так тая Україна, як те гордеє військо: —
Заплакала Морозиха йдучи рано на місто.
Здибали ю три козаки із замку ідучи:
"Перестань, Морозихо, по синї тужити.
Не плач, не плач, Морозихо, не плач, не жури ся,
Ходи з нами, козаками, мед вина напий ся".
"Ой пийте ви здоровенькі, та коли вам петь ся,
Коло моєй головоньки все лишенько веть ся.
—Чого-ж менї мої братя мед вино петь ся:
Ой десь то мій Морозенько та з ляхами беть ся"!
Ой з за гори, з за крутої військо виступає,
По сам перед Морозенько конем виграває;
Схилив склонив головоньку коню на гривоньку
Біднаж моя головонька, чужа сторононька!
По під гору камінную покопані шанцї,
Ой зловили Морозенька в недїленьку в ранцї,
Ой зловили Морозенька, рученьки звязали,
Ой рученьки та звязали, до суду віддали.
Посадили Морозенька на жовтім пісочку,
Зняли зняли з Морозенька шовкову сорочку;
Посадили Морозенька на крутій могилї,
Поглядає Морозенько по всїй Українї.

3

Ой не гаразд, Запорожцї, не гаразд вчинили,
Степ широкий, край веселий, та занапастили!
Наступає чорна хмара і дощик із неба,
Зруйнували Запороже а не було треба!
Ой! чи гаразд, чи не гаразд, нічого робити,
Добре буде Запорожцям і під Турком жити.

Катерино, вража дочко, щож ти учинила?
Степ широкий, край веселий та занапастила!

4

Гей, не дивуйтесь добрії люди,
Що на Україні повстало!
Там за Дашевим під Сорокою
Множество Ляхів пропало.

Гей, Перебийніс просить немного, —
Сімсот козаків з собою, —
Рубає мечем голови з плечий,
А решту топить водою.

Ой пийте, Ляхи, води-калюжі,
Води болотнянії;
А що пивали на тій Україні
Вино та меди ситнії...

Дивують панки, вражії синки,
А що козаки вживають.
Вживають вони щуку, рибаху,
Ще й саламаху з водою.

Ой чи бач, Ляше, що пан Хмельницький
На жовтім піску відбив ся?
Од нас, козаки, од нас, юнаки,
Ні один Ляшок не вкрив ся.

Ой, бач Ляше як козак пляше,
На сивім коню гуляє!
З мушкетом стане, аж серце вяне,
А Лях од жаху вмирає.

Ой, чи бач, Ляше що по Случ наше,
По Костяную могилу,

Як не схотіли, забунтували,
Тай утеряли Україну.
Ой, та зависли Ляшки, зависли,
Як чорна хмара на Віслї;
Не попустимо Ляхів із Польщі,
Та поки нашої жизнї.

Гей! ну, козаки, гей! та, у скоки,
Та заберімо ся в боки:
Загнали Ляшків геть аж за Вислу,
Не вернуть ся й за три роки...

5

Ой, щож бо то та за ворон,
Що на морі кракає,
Ой, щож бо то за бурлака,
Що всїх бурлак збирає?

Збирайте ся, панове молодцї
Та все народ молодий,
Тай підемо, панове молодцї,
У той лїсок Лебедин.

Ой, щож бо то, панове молодцї,
Щось у хмаронцї гуде?
Ой, щось бо там, панове молодцї,
За пригодонька буде.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору високо,
Поховали пана отамана,
В сиру землю глибоко.

Рости, рости, а клен дерево,
Рости в гору ще висше,

Поховали пана отамана,
В сиру землю ще глибше.

6

Де Дніпро наш котить хвилї, рве стрімкі пороги,
Там країна все зелена, славний край розлогий.
Там козацтво виростало, слави-волї добувало.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там, де Чорне море грає, Буг, Днїстер хвилюють,
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.
Там за нарід і за віру ніс козак житє в офіру.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там була і Січ лицарська, там були гетьмани,
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!
Перед ними у Стамбулї крив ся Турок в Едикулї.
Україна, Україна, славний край козачий!

І не стало Запорожа, вже нема гетьманів,
Над степами України чути звук кайданів.
І мов сонця цвітка в полї воскресеня жде і волї,
Україна, Україна славний край козачий!

7

Максим козак Залїзняк,
Козак з Запорожа,
Як виїхав на Україну,
Як повная рожа!

Зібрав війська сорок тисяч,
В місті Жаботині,

Обступили город Умань,
У одній годині.

Обступили город Умань;
Поробили шанці:
Як вдарили з семи гармат,
У середу в ранці.

Як вдарили з семи гармат,
У середу в ранці,
Накидали у годині
Ляхів повні шанці.

Не одная ляцька вдова
З города втікала;
Не одная бідна мати,
Із дітьми пращалась.

8

Зажурилась Україна, що нігде прожити,
Гей витоптала орда кіньми маленькії діти!
Що малії витоптала, старі порубала,
Середущих постягала, у полон загнала!

Розшарпали її землю на дві половині
Хто візьме її під руку при лихій годині
Розділили її діток на чотири части,
Почорніла, помарніла з чужої напасти!

9

Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті пістолі?

— Наші пістолі в царя на престолі,
А ми у неволі!
Ой деж ваші славні Запорожці
Золоті рушниці?
— Наші рушниці в царя у столиці,
А ми у неволі!
Ой деж ваші славні Запорожці
Хоробре лицарство?
— Наше лицарство пропало для царства,
З темного коварства!
Ой деж ваші славні Запорожці
Та вольная воля?
— Наша воля по тім боці моря,
Така наша доля!

10

Ой ішли наші славні Запорожці
Та понад Бугом рікою,
Ой широкою та глибокою,
Гей та по над лиманами.

Ой вже наші славні Запорожці
У великому жалю:
Ой не знали та поклонить ся,
Гей та котрому царю.

Ой уклонили ся тому турецькому,
А що під їм добре жити,
Тільки за одно та не приятно,
Гей, що на свого брата бити.

Ой пише Москаль лист до кошового:
"Ой ідіть до нас жити,
Що оддам землю та по прежньому,
Гей по Дністер, по границю".

Ой брешеш, брешеш, превражий Москалю,
Гей ти хочеш обманити;
Ой як підем у твою землю,
Гей то будеш лоби голити.

Ой не бійте ся славні Запорожці,
Та сього нічого,
Щеж я в свойому білому царстві
Гей та не зрадив нікого.

Гей ужеж тії славні Запорожці
Та й не веселі стали,
Ой облягли їх, облягли Москалї,
Гей всіма сторонами.

Вражії пани, руські ґенерали,
Єретичії сини,
Край веселий, степ широкий
Гей, тай занапастили.

Ой тече ріка та й не велика,
Та підливає кручі,
Заплакали Запорожції,
Гей та в Туреччину йдучи.

Летіла бомба з турецького поля,
Та посеред Січи впала:
Ой хоч пропало славне Запорожжя,
Гей, та не пропала слава!

11

Ой з-за гори, з-за лимана
Вітер повіває,
Кругом Січі запорозькій
Москаль облягає.

Обляг Москаль Січу,
Таборами стали,
Вони свого ґенерала
Три дні дожидали.

Шатнули ся по курінях
Запасу шукати,
А московська вся старшина
Церкви обдирати.

Та беруть срібло, беруть золото,
Ще й воскові свічі,
Зостаєть ся пан кошовий
З писарями в Січи.

"Ой устань Харку, устань батьку,
Просять же нас люде,
Як станемо на границі,
По прежньому буде.

Як вийдемо на границю,
Та впросим царицю,
Щоб оддала степи вільні
По прежню границю".

— "Та не на те я, вражі сини,
Москаля зібрала,
Щоб степ добрий, край веселий,
Назад завертала".

"Ой устань Харку, устань батьку,
Щож ми наробили,
Що степ добрий, край веселий
Тай занапастили!"

Та тече річка навеличка
Зпід білої кручі,
Заплакали Запорожці
Від цариці йдучи.

Встає хмара з-за лимана,
А другая з поля,
Заплакала Україна: —
Така її доля.

12

Вже більше літ двіста, як козак в неволи
Ходить понад беріг, викликує долї:
"Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди".

"Не вийду козаче, не вийду соколе,
Хоч радам не вийду, бом сама в неволи
Гей у неволи у ярмі,
Під московським караулом у тюрмі.

Мене молодую, козацькую долю
Запродали в тяжку московську неволю,
Гей у неволю, в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане.

Із ратищ козацьких серпи поробили,
А списи, шаблюки в коси поломили.
Деж наші конї соколи,
Самі козаченьки як орли.

Конї наші в плузї а козак за плугом,
Аж вітер сумує вганяючи лугом.
Гей ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю з нами в луг".

13

У місточку Богуславку
Каньовського пана —
Там гуляла Бондарівна,
Як пишная пава.

Ой в місточку Богуславку
Сидить дівок купа,
Межи ними Бондарівна
Як сива голубка.

Прийшов до них пан Капьовський
Тай шапочку ізняв,
Обійняв він Бондарівну
Тай поцілував.

Ой не годен пан Каньовський
Мене цілувати,
Тільки годен пан Каньовський
Мене роззувати.

Ой шепнули люди добрі,
Бондарівні тихо:
“Тікай, тікай, Бондарівно,
Буде тобі лихо”.

Ой тікала Бондарівна
З високого мосту,
Самаж вона хорошая,
Хорошого росту.

Ой тікала Бондарівна
Помежи домами,

А за нею два жовнірі
З голими шаблями.

Ой повели Бондарівну
Помежи крамниці...
Прицілив ся пан Каньовський
З срібної рушниці.

“Ой чи хочеш, Бондарівно,
Ізо мною жити?
А чи волиш, Бондарівно,
В сирій землі гнити?”

“Ой волю я, пан Каньовський,
В сирій землі гнити,
Ніж з тобою по неволі,
На сім сьвіті жити”.

Ой як тільки Бондарівна
Та сеє сказала,
Ой вистрілив пан Каньовський
Бондарівна впала.

Ой вдарив ся Бондар,
В стіну головою:
“Дочко-ж моя, Бондарівно,
Пропав я з тобою”.

Ой вдарили в усі дзвони,
Музики заграли,
А вже-ж дівку Бондарівну
На віки сховали.

14

Ой пє Байда мед горілочку,
Та не день, не два, ані одну нічку (2).

Прийшов до него цар турецький:
Ой, щож ти робиш, Байдо молодецький (2)

Ой, пю, царю, мед- горілочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку (2).

Покинь Байдо та байдувати,
Сватай мою дочку, та йди царювати (2).

Твоя дочка поганая,
Гей, твоя віра, — віра проклятая! (2).

Ой, як крикне цар турецький,
Та на свої слуги, слуги молодецькі: (2).

Возьміть Байду та звяжіте,
Та й за ребро гаком, гаком зачепіте! (2).

Взяли Байду, та звязали,
Та й за ребро гаком, гаком зачіпали. (2).

Висить Байда на дубочку,
Та не день, не два, та й не одну нічку. (2).

Прийшов до його цар турецький:
Ой, щож ти бачиш, Байдо молодецький? (2).

Бачу я, царю, два дубочки,
А на тих дубочках сидять голубочки. (2).

Позволь, царю, лучка зняти,
Тобі на вечерю голубочка вбити. (2).

Ой, як стрельнув Байда з лука
Та попав царя поміж самі вуха. (2).

А царицю в потилицю,
А цареву дочку в саму головочку. (2).

“Тобі царю в землї гнити,
Байдї молодому мед-горілку пити!” (2).

15

Ой за гаєм зеленьким,
Ой за лїсом темненьким,
Ой там грає козак Нечай,
А коником вороненьким.

Ой візьме Нечай молоденький
А од брами до брами, —
Ой став класти та предвражих Ляхів
Аж у чотири лави.

Ой як візьме Нечай молоденький
Та од башти до башти,
Ой став Ляхів та превражих синів
Як снопики класти.

Оглянеть ся Нечай молоденький
А на правеє плече,
А уже в Ляхів та преворожих синів
Та кров річками тече.

Ой оглянув ся Нечай молоденький
Та на лївую руку. —
Не вискочить а Нечаїв кінь
Та із лядського трупу.

Ой спіткнув ся кінь гнїдесенький,
На дубову тичину,
Та взяв лядський король козака Нечая
А з коня за чуприну.

А деж тая та повная рожа,
А що по тичинї веть ся?
Отсе-ж то той козак Нечай,
Що з Ляхами беть ся.

IV. СТАНОВІ.

а) Козацькі.

1

Гук, гук, мати, гук,
Та де козаки пють
І веселая та дороженька
Куда они ідуть.

Та куди-ж они ідуть,
Там бори гудуть:
Поперед себе вражих панів
Облавою пруть.

Зібрались они
Під рясні дуби:
Та й чекають пана атамана
На раду к собі.

Атаман іде
Як голуб гуде;
Та під білою березою
Головку кладе.

Атамане наш!
Не дбаєш за нас:
Бо, бач наше товариство
Як розгардіяш?

Не сором тобі
Покидати нас?
І по дебрах сего ліса
Блукати без нас?

2

Засвистали козаченьки
    В похід з полуночи;
Заплакала Марусенька
    Свої чорні очи.

“Не плач, не плач, Марусенько,
    Не плач не жури ся,
А за свого миленького
    Богу помоли ся”.

Стоїть місяць над горою,
    Та сонця не має,
Мати сина в дороженьку,
    Слезно провожає.

“Пращай милий, мій синочку!
    Та не забавляй ся!
За чотири неділеньки
    До дому вертай ся!”

‘‘Ой рад би я матусенько
    Скорійше вернуть ся —
Та вже щось мій вороненький
    В воротах піткнув ся.

Ой Бог знає, коли вернусь,
    В якую годину;
Приймиж мою Марусеньку
    За свою дитину!

Прийми її матусенько
    Всі ми в Божій воли,

Бо хто знає, чи жив вернусь
Чи ляжу на поли?

Ой не плачте, не журіть ся
В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький
Назад сподівайтесь".

3

Ой, у полю жито
Копитами збито...
Під білою березою,
Козаченька вбито.

Ой, убито, вбито,
Затягнено в жито,
Червоною китайкою
Личенько накрито.

Десь узялась мила,
Голубонька сиза,
Тай підняла китаєчку
Тай заголосила.

Приходить другая,
Та вже не такая,
Підняла китаєчку
Тай поцілувала.

Приходить третая —
Із нової хати —
Було-б тобі, вражий сину,
Нас трох не кохати.

4

Не жур мене моя, мати,
Бо я й сам журю ся:
Ой як вийду за ворота,
Від вітру валю ся.

Осідлаю кониченька,
Коня вороного, —
Нехай несе в чисте поле
Мене молодого!

В чистім полю тирса шумить,
Катран зеленіє,
В чистім полю своя воля,
Що й серце німіє.

Ой зійду я на могилу,
Гляну — подивлю ся...
Як згадаю про ту волю,
То й знов зажурю ся.

Про ту волю козацькую,
Що була — минула,
Тепер вона як дитина
В повитку заснула...

Чи довго ще буде спати?
Нема тих, що будять, —
Зістали ся на сім сьвіті
Ті що світом нудять.

5

Стоїть явір над водою,
В воду похилив ся:

На козака пригодонька
Козак зажурив ся.

Не хили ся явороньку,
Ти ще зелененький;
Не жури ся козаченьку,
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилити ся —
Вода корінь миє;
Не рад козак журити ся —
Та серденько ниє.

Ой поїхав в московщину
Тай там десь загинув...
Свою милу Україну
На віки покинув.

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
В головах калину.

Будуть пташки прилїтати
Калиночку їсти,
Будуть менї приносити
З України вісти.

6

Ой запив козак, запив,
Ой та запив, загуляв ся,
А його кінь вороний
Та на стайнї застояв ся.

"Ох і коню-ж мій, коню,
Та ти, коню вороненький,
Та коню-ж мій вороненький,
Товаришу мій вірненький!

Ой порадь мене коню,
Де ми будем ніч ночувати —
Де ми будем ніч ночувати.
Хто нам буде постіль слати";

— "Переночуєм нічку
У вишневому садочку,
Переночуєм другу
У темненькому лугу.
Переночуєм третю
В чистім степу, при дорозї,
Та на лютому морозї.

7

Козак пана не знав з віка,
Він родив ся на степах;
Став ся птахом з чоловіка,
Бо зріс в кінських стременах.

Коли часом змучив ноги,
Під медведем в снїгу спав;
То на кождий клич тревоги
Сотню Татар навязав.

Довге море, темні гущі,
Чули голос: гура га!
Коли рідні діти пущі
Підлїтали на врага.

У нас ворог не загостить,
Нам ворогом цілий мир;
Наша шабля не запостить
А все має свіжий жир.

Ми не любим довго жити,
Шаблї — сивий вус не знав;
Нам найлучше так кінчити
Як би лихий душу взяв.

8

Ой, не стели ся хрещатий барвінку
Та по крутій горі;
Гей, не втїшайтесь злії вороженьки
Та пригодонці моїй.

Бо моя пригодонька козацькая врода,
Як та раннaя роса;
Що вітер повіє сонечко пригріє,
Та і спаде вона вся.

Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде:
Так моя неслава, людська поговірка
Собі марно пропаде.

Наїхали пани й жиди арендарі
Воли і вози забирають;
Гей беріть же ви всю худобоньку,
Не маю вам що казать.

А як жив буду, то все то здобуду,
Воли і вози покуплю;
Мережені ярма, тернові занози
Ще-ж бо і сам я пороблю.

На людську славу й тую поговірку
Ще раз у Крим ісхожу;
Повні вози соли, повні мажі риби
Ще до дому привезу.

9

Пою коня при Дунаю,
Тай думаю, тай думаю;
Коню карий, коню сивий,
Чом твій козак нещасливий.

І чому-ж бо я нещасний,
Чим не козак, чим не красний;
Чим мій палаш неостренний,
Що світок мій засмучений.

Світ хороший, сонце гріє,
От заходить, вечеріє,
Нічка темна, не видати,
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,
Годі знести серця тугу,
Гоя коню, гоя сивий,
Будь ти хоч мені жичливий.

Занеси мя, де я знаю,
Де калина в темнім гаю;
Там хатина малесенька,
Там дівчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,
Вийди, вийди моя доле;
Коню карий, коню сивий;
Чи я тепер нещасливий.

10

Серед поля широкого,
Дубець виростає:
Ой тим полем на воронім
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дуб похилив ся;
Скажи, скажи, козаченьку,
Куди ти пустив ся?

Чи ти їдеш в Туреччину,
Христян визволяти,
Чи ти їдеш на Україну
Волї добувати?

Не піду я в Туреччину,
А на Україну:
Від могили до могили
Соколом полину.

Полину я, полину я —
До могил приляжу,
Батькам нашим всю тяженьку
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе
Наше лихоліте;
Тепер, скажу, сердечнії,
Поблагословіте!

Поблагословіть! погуляєм
У чистому полї:

Не чужої ми бажаєм,
А своєї долі!

Не чужого ми бажаєм,
А свого то права:
Де полягла, там воскресне
Наша руська слава!

11

Гей козаче в імя Бога!
Вже голосить в церкві дзвін;
Кому милий дім, небога,
За проклятим на вздогін!
Гей козаче на врага
Гура га! гура га!

Тутки гори — а там став,
Ступай, ступай куда хоч;
Через воду можна вплав,
Через гору перескоч!
Далій хлопці на врага
Гура га! гура га!

В низ ратище, очи в шлях!
Нім западе мрачна ніч,
Нім ворогів схопить страх,
Ще оточить юхи сїч.
Далій, далій на врага
Гура га! гура га!

Низом списи, низом списи,
Бо вже танець ся начав;
Пропадете чорні біси,
Козак шаблю в руки взяв.

Козак летить на врага
Гура га! гура га!

12

Ой біда, біда!
Чайці небозї,
Що вивела дїток
При битій дорозї!
Киги! киги!

Злетївши в гору
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Жито поспіло,
Дїло приспіло!
Прийдуть женцї жати!
Дїток забирати.
Киги! киги!

Злетївши в гору
Треба втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой, чайка вєть ся,
Крилами бєть ся!
Чого-ж їй лїтати?
Чого-ж їй кричати?
Киги! киги!

Злетївши в гору,
Прийшлось втопить ся

В чорному морю!
Киги!

Як їй не кричати?
Як їй не літати?
Дітки маленькі,
Она-ж їм мати!
Киги! киги!

Злетївши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой діти, діти!
Де вас подіти?
Чи мені втопить ся?
Чи з горя убить ся?
Киги! киги!

Злетївши в гору
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

13

Ой три літа, три неділї
Минуло ся на Україні.
Як козака Турки вбили,
Під явором положили.
Під явором зелененьким,
Лежить козак молоденький;
Його тіло почорніло
І від вітру пострупіло.

Над ним коник зажурив ся,
По коліна в землю вбив ся,
Не стій коню надімною,
Бачу-ж бо я щирість твою!
Біжи степом та гаями,
Долинами, байраками,

До моеї родиноньки,
До рідної дружиноньки!
Ой вийде брат — понурить ся,
Вийде мати — зажурить ся,
Вийде мила — порадіє,
Стане, гляне тай зомліє.

А десь коню пана скинув,
Кажи-ж коню, чи не згинув?
Ой цить, мати, не жури ся,
Вже-ж бо твій син оженив ся,
Взяв він собі за жіночку,
Та крутую могилочку.

Возьми мати піску жменю
Посій його на каменю —
Коли от той пісок зійде
Тоді твій син з війська вийде.

14

Ой на горі огонь горить
А в долині козак лежить,
Накрив очи китайкою,
Заслугою козацькою.

Що в головах ворон краче,
А в ніженьках коник плаче,

"Та біжи, коню дорогою,
Степовою, широкою,
Щоби Татари не піймали,
Сіделечка не здіймали.

Сіделечка золотого
З тебе, коня вороного.
Як прибіжиш під ворота,
Стукни, грякни біля плота, —
Вийде сестра — розуздає,
Вийде мати — розпитає:
— Ой коню мій вороненький,
А деж мій син молоденький.

"Та не плач, мати не жури ся,
Та вже твій син оженив ся:
Та взяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку".

б) Чумацькі.

1

Гуляв чумак на риночку
Тай пив чумак горілочку,
Пропив воли, пропив вози
Пропив ярма, ще й занози, —
Все своє добро!

Прокинув ся чумак в ранці
Та полапав у гаманці.
Всі кишені вивертає,
Аж там гроший вже не має —
Ні за що гулять!

Ой піду я до шинкарки:
"Всип, шинкарко, хоч пів кварти!"
Шинкарочка к чорту дметь ся,
Ще й з чумаченька смієть ся,
Наборг не дає!

Скинув чумак жупанину:
"Всип шинкарко четвертину!"
— "Ой не всиплю четвертину,
Добудь гроший хоч з полтину,
Тоді пий, гуляй".

Вийшов чумак на могилу,
Станув, глянув у долину:
Стоять воли, стоять вози,
Висять ярма, ще й занози,
Не моє добро!

Ой піду я у Молдаву,
Та сім год я погорюю;
Ой сім год я погорюю,
Воли й вози покупую, —
Впять буду чумак!

2

Гей чумаче, чумаче!
В тебе личко козаче;
Чом не рано з Криму йдеш?
Всїх чумаків не ведеш?

"Ой я рано з Криму йду,
Всїх чумаченьків веду,
Нема лише одного,
Брата мого рідного.

Шукав, шукав, не знайшов,
Взяв заплату тай пішов;
Шукав, шукав, не знайшов
Запряг воли тай пішов". —

"Отамане батьку наш,
Порадь тепер хоч ти нас,
Що матимем робити,
Ой чим волів кормити?" —

"Ой ще хлопці не біда,
Бо є в поли лобода:
Косіть, ломіть лободу,
Забувайте на біду!"

3

Ой ходив чумак сім рік по Криму,
Та не було пригодоньки ніколи йому.
Ой їхав чумак з Криму до дому,
Сталась йому пригодонька за всю дорогу...
Сталась йому пригодонька не в день а в ночи:
Занедужав чумаченько з Криму їдучи,
При широкій доріженці воли пасучи.
Ой упав чумак, упав тай лежить, —
Ніхто в його не спитає, що в його болить.
Ой болить в його серце й голова —
Помирає чумаченько, а роду нема!
Прийшов до його отаман його,
Бере його за рученьку, жалує його...
"Отамане мій, жалуй же мене: —
Скидай кожух з мене та укрий мене: —
Бери мої воли, вози, поховай мене!
Ой скинув чумак свиту і кожух,

Припадає к сирій землї, теплий зводе дух...
Ой скинув чумак з себе і кафтан:
Воли мої полові́ї, хто вам буде пан?"
Та вдарили зразу у великий дзвін:
Се-ж по тому чумакови, що ходить на Дін!
Та вдарили зразу в дзвони уво всї:
Се-ж по тому чумакови, що ходив по сіль!
Ой ішли воли та в вісьмерику:
Задзвонили в усі дзвони по тім чумаку!
Ревнули воли у новім ярмі:
Поховали чумаченька в чужій сторонї:
Ревнули воли, степом ідучи:
Поховали чумаченька з Криму ідучи!

4

Ой у поли два явори, третий зелененький,
Та занедужав у дорозї чумак молоденький.
Чумак молоденький.

Та занедужав у дорозї, прийшлось помирати:
"Та прошу-ж братця, всїх покірно, дайте неньцї знати.
Дайте неньцї знати.

Та прошу-ж братця, всїх покірно, дайте неньцї знати
Та нехай вийде на границю чумака ховати.
Чумака ховати".

"Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке житя,
Що не шанував отця і неньку, такеж тобі пуття,
Такеж тобі пуття".

"Тай нагорни, ненько моя, високу могилу,

Тай посади, ненько моя, червону калину,
Червону калину.

Тай почепи, ненько моя, червону хустину,
А щоб пішла вся славонька, на всю Україну,
На всю Україну".

5

Ой по горах сніги лежать,
По долинах води сходять.
А по шляхах маки цвитуть?
Тож не маки червоненькі
То чумаки молоденькі
Битим шляхом у Крим ідуть.
Гомін, гомін по діброві
Туман поле покриває,
Мати сина проклинає:
''Вернись, сину до домоньку
Змию тобі головоньку!"
"А змий, мамо, сама собі,
Або моїй рідній сестрі:
Мене змиють густі дощі,
А розчешуть густі терни,
А висушить ясне сонце,
А розкуйдить буйний вітер!
Пішов чумак співаючи,
Стара мати — ридаючи.

в) Бурлацькі.

1

Ой наступила та чорна хмара,
Став дощ накрапать, —

Ой там збиралась бідна голота
До корчми гулять.
Пили горілку, пили наливку,
Ще й мед будем пить,
А хто з нас, братця буде сміять ся,
Того будем бить.
Ой іде богач, ой іде дукач,
Насміхаєть ся:
"Ой за що, за що вража голота
Напиваєть ся?"
Ой беруть дуку за чуб, за руку,
Третий в шию бє:
"Ой, не йди туди, превражий сину,
Де голота пє!"
Ой пішов дукач, ой пішов богач,
Не оглядав ся:
Він і третьому та заказував,
Щоб не сміяв ся.

2

Журо-ж моя журо,
То то-с ми й журила,
Що-с мя й молодого
З білих ніг звалила.

А я тії журі
Та не піддаю ся.
Піду до коршмоньки
Горівки напю ся.

Прийшов я до коршми,
Кинув на стіл шапку:
Молода шинкарко,
Дай горівки кварту:

Дай єдну, другую
А потім третую.
Як си й поміркую,
Випю четвертую.

Братя ж мої братя,
Горівонька пе ся,
Коло мого серця
Гадинонька ве ся.

Бо то та гадина
Всьо поле злазила,
Коло мого серця
Гнїздо си встелила.

Встелила си гнїздо,
Схоче й зимувати,
Прийдесь молодому
З жалю умирати.

А й іди нетяго,
А й іди до дому,
Та звари вечеру
Менї молодому!

Прийшов я до дому,
Смітє по колїна
А моя нетяга
Лежить як відміна.

Прийшов я до дому,
Вечера при огни,
А моя нетяга
На постели стогне.

А вставай нетяго,
Давай обідати,
Скоро по обіді
Підем жито жати.

“Голова мя болить
Тай в боку мя коле,
Він віри не дає,
Каже ми йти в поле”.

Ой мав я нетяго,
Воли і корови,
Всьо пішло нетяго
На тоті дохтори.

Ой мав я нетяго
Стіжки й оборожки,
Всьо пішло нетяго
На тоті ворожки.

3

Стоїть коршма над болотом
Гей, гей! (2).
Та покрита околотом.
Я би її злотом побив,
Та що я в ній гроший пропив.

Ішов бурлак а з панщини,
Та повернув до коршмини.
Бурлак в коршмі напиває,
Господиня нарікає.

Господиня нарікає,
А господар усе лає,

‘‘Й устань дочко, устань мати,
Дай бурлаку вечеряти!”

“Нема нічо вечеряти,
Такой лягай бурлак спати.
До порога головами,
Й а до стола та й ногами”.

Ой щеж бурлак не вложив ся,
Вже господар пробудив ся.
“Ой час бурлак уставати,
На долину воли гнати”.

Ні вмивав ся, ні вгортав ся,
Не мав ходак, не вбував ся,
Не мав ходак не вбував ся,
Не мав паса, не впасав ся.

Ой ще до дня три години,
Бурлак з воли на долині.
Чорна хмара наступає,
Дробен дощик покропляє.

Бурлак ніжки підношає,
Свою матір споминає:
‘‘Мати-ж моя чорнобрива,
На щось мене породила?

Одногось мя сина мала,
Бурлаком єсь мя назвала.
Понад річку-сь мя носила,
Чомусь мене не втопила?”

4

Ой нема то так нікому,
Як бурлаці молодому!
    Гей! гей!

Як бурлаці молодому!

Бурлак робить, заробляє,
Піт му очи заливає.
    Гей! гей!

Піт му очи заливає,

Заросив ся, забродив ся,
Де ти бурлак волочив ся?
    Гей! гей!

Де ти бурлак волочив ся?

Яром, яром за товаром,
А лугами за волами.
    Гей! гей!

А лугами за волами.

Прийшов бурлак та до хати:
"Дай хозяйко вечеряти.
    Гей! гей!

"Дай хозяйко вечеряти.

Ні палила, ні топила,
Вечеряти не варила:
    Гей! гей!

Вечеряти не варила.

Лягай бурлак і так спати,
Бо нема що вечеряти.
    Гей! гей!

Бо нема що вечеряти.

Ще й бурлака не послав ся
А хозяїн вже проспав ся.
Гей! гей!

А хозяїн вже проспав ся.

Вставай бурлак, годі спати:
Пора воли у степ гнати.
Гей! гей!

Пора воли у степ гнати.

Нема свити — не вдягав ся.
За волами поспішав ся.
Гей! гей!

За волами поспішав ся.

Пішов яром за товаром
А лугами за волами.
Гей! гей!
А лугами за волами.

5

Забіліли сніги, заболіло тіло,
Ще й головонька!
Ніхто не заплаче по білому тілу,
По бурлацькому:
Ні отець, ні мати, ні брат, ні сестриця,
Ні жона його:
А тільки й заплаче по білому тілу
Товариш його.
— Простиж мене, брате, вірний товаришу
Може я й умру!
Зробиж мені, брате, вірний товаришу,
З клен-дерева труну:

Поховай мене, брате, вірний товаришу,
У вишневім саду,
У вишневім садочку, на жовтім пісочку,
Під рябиною.
Рости, рости, дерево, тонке та високе,
Кучерявеє!
Та розпусти гілля з верху до коріня,
Лист до долоньку!
Укрий моє тіло, бурлацькеє, біле,
Ще й головоньку!
Та щоб моє тіло, бурлацькеє, біле,
Та й не чорніло,
Од ясного сонця, од буйного вітру
Та й не марніло! —

6

Ой не шуми луже, дібровою дуже:
Не завдавай серцю жалю, що я в чужім краю.
Ой я в чужім краю, як на пожарині:
Ніхто мене не пригорне при лихій годині:
Ой роблю я, роблю, робота ні за що,
Люде кажуть і говорять: ‘‘сирота ледащо!
Сирота ледащо, не хоче робити!
Ой оддати вражого сина у військо служити!”
Сирота втомив ся, на тин похилив ся,
Люде кажуть і говорять: “він мабуть упив ся”!
Ой піду я, піду на гору крутую,
Ой стану-ж я подивлю ся на річку биструю!
Ой річенька бистренька, на її дивлю си,
Такі мене думки беруть — піду утоплю ся.
Не топи ся, козаченьку: марне душу згубиш,
Треба з нею в світі жити, хоч її не любиш.

г) Опришківські.

1

Гей братя опришки! долійте горівки!
До ватри прикиньте ще дров;
Настрійте ми горло голосом сопівки,
А я вам співати готов.

Безпечні ми, поки земленька зелена
І листєм вкриває ся ліс;
По гущах сплетених, за соснов зваленов
Там певно не знайде нас біс.

Як птицям небесним, так в скалах нам діри,
Спимо там спокійно до звізд;
Як сумрак надійде на людей, на звіри,
Ми з наших вилазимо гнізд.

Тютюну принесем з угорськой границї,
Дігнати нас трудно конем;
Одежі дістанем в жидівській крамницї,
А жида до дверні прибєм.

Веселїм ся братя, доки єще можем,
Не довго нам жити дадуть.
Як снїги упадуть, головов наложим,
Не будем співати вже тут.

2

Ой по-під гай зелененький (2), ходить Довбуш (молоденький.
На ніженьку налягає, топірцем ся підпирає, тай (на хлопції накликає:

Ой ви хлопці, ви молодці, а сходіть ся разом
(д'купці,
Бо будемо раду мати, де підемо розбивати,
Щоби Кути не минути, до Косова повернути.
Тепер хлопці, ідїм спати, бо маємо рано встати;
Та вставайте всї раненько, убирайте ся бор-
(зенько,
У постоли шкірянії, у волоки шовковії.
Разом, хлопцї, разом бігом, западають стежки
(снїгом.
Ходїть хлопцї, ба й за мною, та й у гору і скалою
Бо зайдемо та до Дзвінки, до Штефанової жінки
"Ой Добушу, ти пане наш, там пригода буде на
(нас!
"Ви на мене не вважайте, по дві кулї набивайте!
Станьте хлопцї, під ворота, а я піду під віконце,
(ци спить моє любе серце.
"Чи спиш, серце, та ци чуєш; ци Довбуша зано-
(чуєш?"
"Ой, я не спю, та все чую бо вечероньку готую
"Ци спиш, серце, та чи чуєш, ой ци сама ти
(ночуєш?
"Ой, я не спю, та все чую, розбійника не зночую,
А Штефана нема дома, ще вечера не готова;
Буде вона дуже пильна, всему світу буде дивна.
"Ци будеш ми отворяти, чи кажеш сї добувати?
"Не кажу сї добувати і не піду отвиряти".
"Пусти, суко, враз до хати, щоб дверей не
(виваляти!"
"В мене двері тисовії, в мене замки стальовії"
"Не поможуть замки твої, як підложу плечі свої.
"Сім лїт сили закохати, мої двері вилупати!"
Взяв ся Добуш добувати, взяли замки відлїтати.
Ой лиш двері та підхилив, а вже Дзвінка з пода
(стрілив, Добушеви в серце вцїлив!

Не так в серце, в праве плече, а з лївого кровця
(тече.
"Ой, ти гицлю, ти Дзвінчуку, тось ти мя зїв
(через суку!
"Треба було не гуляти суцї правди не казати.
Бо у суки тільки віри, як на бистрій водї піни".
"Ой Добушу, Добущуку, чомусь не вбив тоту
(суку?"
"Як же я її убити мав, коли я ї вірне кохав".
"Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
(нас:
Ой куди ми не бували, та ми зради не видали,
А ту зрада ба й над нами, молодими легинями!"
"Ой, ви хлопцї ой ви мої, возьміт мене з хати тої
Возьміт мене на топори, занесіт мя в Чорну Гору
В Чорну гору занесіт мя, на дрібний мак посїчіт
(мя,
Най ся Ляхи не збиткують моє тіло не чвертуют.
Сріблом-злотом поділіть ся, а самі вже росхо-
(діть ся,
Але не йдіть розбивати, людську кровцю проли-
(вати,
Людська кровця не водиця, проливати не годить
(ся".
Впали Ляхи, всїх забрали назад руки повязали,
(до коней поприпинали.
"Ой Добушу, ти пане наш, велика пригода на
(нас!
Деж ми будем зимувати, тай лїтечко лїтувати?"
В Станїславові на риночку, в тяжких дибах в
(зелїзочку:
Там будете ночувати, будуть Нїмцї тіло драти.

3

Повернув я з Сибіру,
Та не маю долї:
Хоч, здаєть ся, не в кайданах (2)
А всеж нема волї. (2).

Маю жінку, маю діти,
Та я їх не бачу...
Як згадаю про їх долю (2)
Сам гірко заплачу. (2).

Зібрав собі славних хлопців, —
Щож кому до того?
Засїдаєм при дорозї (2)
Ждать подорожного. (2).

Чи хто їде, чи хто їде,
Так час нудно ждати,
Що не маю пристанища, (2)
Анї своїй хати. (2).

Асесори, ісправники
За мною ганяють.
Вони людей більше вбили, (2)
Ніж я гріхів маю. (2).

Зовуть мене розбійником
Кажуть, — розбиваю,
Щеж нікого я не вбив, (2)
Бо сам душу маю. (2).

З богатого хоч я візьму,
Убогому даю.

А так гроші поділивши, (2)
Гріха я не маю. (2).

За Сибіром сонце сходить,
Хлопці не зівайте:
Ви на мене Кармелюка (2)
Всю надію майте! (2).

д) Побутові.

1

Чорна ріля заорана, гей, гей!
Чорна ріля заорана,
І кулями засіяна,
Білим тілом зволочена, гей, гей!
І кровю сполочена.

Лежить воїн на купиці, гей, гей!
Лежить воїн на купиці,
Накрив очи червоною,
Червоною китайкою, гей, гей!
Накрив очи китайкою.

Анї трумни, анї ями, гей, гей!
Анї трумни, анї ями,
Анї батька, анї мами,
Анї кому зазвонити, гей, гей!
Анї кому зазвонити.

Звонять конї копитами, гей, гей!
Звонять конї копитами,
Товариші острогами,
Звонять конї копитами, гей, гей!
Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторон, гей, гей!
Летить ворон з чужих сторон,
На могилї усїдає, —
Очи єму випиває, гей, гей!
Очи єму випиває.

Ходить мати гукаючи, гей, гей!
Ходить мати гукаючи,
Сина свого шукаючи,
Ой я твого сина знаю, гей, гей!
Бо я з нього пояс маю.

Скажи менї ворононьку, гей, гей!
Скажи менї ворононьку,
Чи мій синок єще живий,
Чи очи його сивенькі, гей, гей!
А чи уста його румяненькі.

Уста вже його синенькі, гей, гей!
Уста вже його синенькі,
І волосє вже чорненьке,
На личко му усїдаю, гей, гей!
Єму очи випиваю.

2

Ми в луг підем всї з косами
І як станем в ряд,
Луг устелить ся травами
Скошений під лад:
Кождий з нас тугий легинь,
А всї разом як один.

Як нам коси затупіють,
Поклепем клевцем:

Руки наші не омлїють,
Скосим луг бігцем:
І аж тоді відпічнем
Як травицю всю зітнем.

Єсть куда гуляти к волї,
Батько наш Трохим:
Дасть нам хлїба, дасть нам соли,
З косами за ним:
А як вийде Оля к нам,
Скаже: Слава легиням.

3

Закувала та сива зазуля
Ранним ранком на зорі,
Ой, заплакали хлопці-молодці
Гей! гей! та на чужинї, в неволї, в тюрмі.
Вони плакали, — гірко ридали,
Свою долю викликали:
"Ой повій, повій та буйнесенький вітре
Та понад море;
Та винеси нас із кайданів з неволї
В чистеє поле,
Та понеси на Вкраїну...
А на Українї,
Там сонечко сяє,
Козацтво гуляє,
І нас виглядає".
По синьому морю
Байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати,
Запорожці чим дуж поспішають;
Гей, як зачули турецькі султани,
Та і звелїли ще гірші кувати кайдани.

4

Кажуть люди щом щаслива, нічим не журю ся,
А не знають, що я нераз слезами заллю ся,
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину,
Мене мати породила в такую годину;

Весно моя, весняночко, усім несеш дари,
Тілько мені, нещасливій, жадної поради,
Пливуть мої дні за днями і літонька за літами,
А я щастя не зазнала, жаль мені за вами!

Перші літа минули ся, я їх не числила,
Бо кождая годинонька була мені мила,
Літа-ж мої молодії, літа молоденькі!
Маєте будь нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зілю не купала?
Чом ти мене, моя мати, на смерть не зальляла?
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину:
Менеж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?
Що ти мені у Господа долі не впросила?
— В церкву тя носила, доню, Богу молила ся;
Така-ж тобі, моя доню, доля судила ся.

5

Стоїть гора високая,
   По під горою гай,
Зелений гай, густесенький,
   Неначе справді рай;
Під гаєм веть ся річенька,
   Як скло вода блищить.

Долиною зеленою
  Кудись вона біжить.
Край берега у затишку
  Привязані човни,
А три верби схилили ся,
  Мов журять ся вони,
Що пройде любе літечко,
  Повіють холода,
Осиплеть ся з них листячко —
  І понеес вода;
Журю ся й я над річкою...
  Біжить вона, шумить
А в мене чуле серденько
  І млїє і болить.
Стоїть гора високая,
  Зелений гай шумить,
Співають пташки голосно
  І річенька блищить...
Як хороше, як весело
  На білім світї жить!...
Чого-ж у мене серденько
  І млїє, і болить?
Болить воно та журить ся,
  Що вернеть ся весна,
А молодість... не вернеть ся,
  Не вернеть ся вона.

6

Зажурила ся (2) бідная удовонька,
Що не скошена, не згромаджена зелена отавонь-
(ка.
Наймила вона си (2) косариків чотири,
Щоби скосили тай згромадили всї гори тай
(долини.

Косарі косять (2) а вітер повіває,
Шовкова трава зелененькая на косу налягає.
Шовкова трава зелененькая на косу налягає,
Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,
Молодий жовняр (2) на ворон коню грає,
Молода вдова (2) а й з жалю умліває.
Кличе синонька (2) "йди сину громадити!"
А синок каже (2): "та йду до коршми пити!"
Кличе вона го (2): "та йди копиці класти!"
А синок каже (2): "я піду ляжу спати".

7

Ой там за горою та за кремінною,
Не по правді жиє чоловік з женою.

Вона йому стелить білу постеленьку,
А він їй готує дротяну нагайку.

Біла постеленька порохом припала,
Дротяна нагайка біле тїльце рвала.

Біла постеленька порохом присїла,
Дротяна нагайка кровю обкипіла.

Ой мужу-ж мій, мужу, не бий мене дуже,
В мене тїло біле, болить мене дуже!

Пусти мене мужу в вишневий садочок,
Та най собі урву рожевий квіточок.

Взяла рожу-квітку, тай вергла на воду:
"Плини, плини, роже-квітко, аж до мого роду.

Плини, плини, роже-квітко плини по Дунаю,

Як увидиш мою неньку, приплини до краю".

Вийшла стара мати в Дунай воду брати,
Як узріла рожу-квітку то взяла плакати.

"Де-ж ти, роже-квітко, тут ся обявила,
Відай тебе моя донька й опустила?"

Ти гадала, мати, що мя не згодуєш,
Далась мене за нелюба, а тепер бануєш!

Ти гадала мати, що мя ся не збудеш,
Така прийде годинонька, що плакати будеш".

8

Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к отцю на пораду.
Отець мій по садочку ходить,
За поводи кониченька водить.
"Ой на, сину, коника, не гай ся,
Щоб від того війська не зостав ся!"
Військо йде, хоруговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
На рученьках сорочечку носить.
"Ой на сину, сорочку, не гай ся,
Щоб ти того війська не зостав ся!"
Військо йде, хоруговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к милій на пораду.
Мила моя по садочку ходить,

На рученьках мале дитя носить.
"Ой на милий, дитину — загай ся,
Щоб від того війська та й зостав ся".

9

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.

Орала, орала, не вміла гукати,
Запросила козаченька на бандурці грати.

Козаченько грає, бровами моргає,
Вража-ж його матір знає на що він моргає,

Чи на мої воли, гей чи на корови,
Чи на моє біле личко, чи на чорні брови.

Воли поздихають, бочисті корови,
Біле личко не злиняє та й ні чорні брови.

10

Щож я буду бідний діяв,
Що я жита не посіяв?
Гречка ми ся не вродила,
Долеж моя нещаслива!

Сусід оре, сусід сіє,
У сусіда зеленіє;
А у мене не орано
І нічого не сіяно.

У сусіда хата біла,
У сусіда жінка мила;

А у мене ні хатинки,
Нема щастя, нема жінки.

За сусідом молодиці,
За сусідом і вдовиці,
І дівчата поглядають,
Всі сусіда поважають.

У сусіда обороги,
У сусіда повні стоги,
А у мене ані нивки,
Ані сіна стебеленки.

Піду межи ліси гори,
Піду межи темні бори,
Тай там буду смерти ждати,
На недолю нарікати.

11

Ой летіла зазуленька, тай стала кувати;
Зачекайте, добрі люди, щось маю казати!
Як я до вас повертала, гаї зеленіли,
Сілам собі в темнім лісі, трохи відпочила,
Загуділо, задудніло, я ся обернула,
Таке диво побачила, щом ся аж забула:
Аж свобода перед собов та панщину гнала;
Загнала і в дебри, ліси, щоби там пропала.
А за нею пани бігли, зачали просити:
"Вертай, вертай панщиноньку нема з відки жити"
А панщина відповіла: "Я тому не винна,
Самісьте мя відправили, я вам була вірна".
"Ми не вміем молотити, наші жінки жати,
Ми не знаем як то тяжко на хліб працювати".

12

Сонце западає за високі гори;
Товар повертає до свої обори,
Лиш я нещасливий без кута, без хати,
Де голову склоню, не знати, не знати.

Лист гонить вітрами хоч колись спочине,
А лодя водами берега достигне;
Лиш я, дощ і бурю терплю бідолаха,
Слота і погода, то менї однака.

Як голуб сивенький не верне до ночи,
За ним друг миленький виглядає очи;
Лиш мене нікому нема хоч спімнути...
Довго-ж так на світї в самотности бути?

Виджу, в супокою живуть другі люди,
Красною весною дихають їх груди;
Лише моє горе нїгде не лишилось,
Щоби хоч годинку серця не мутило.

13

Ой закувала сива зазуленька
Й у вишневому саду,
Ой виправляла мати свого сина
До цїсаря на війну.

“Ой іди сину, любая дитино,
Не довго ся забавляй,
Ой за рік за два, за неділь чотири
До дому ся повертай”.

“Ой, панбіг знає, панбіг то відає,
Гей чи я й повернусь.

Ей щось бо мій кінь, кінь вороненький
Й у воротях спотикнувсь".

"Ой не бий сину коня в головоньку,
Не буде ся спотикати,
Ей не зрадь сину людської дитини;
Не буде тя Бог карати".

"Ой не бив жеж я коня в головоньку,
Він ся таки й спотикав,
Ой не зраджав я людської дитини,
За що-ж мене Бог скарав?"

14

Гей з-за гори, з-за крутої
Орли вилітають;
Не зазнала я роскоші —
Вже літа минають!

Запрягайте коні в шори,
Коні воронії,
Доганяйте літа мої,
Літа молодії.

Ой догнали літа мої
На калиновім мості:
— Гей, вернітесь, літа мої,
До мене хоч в гості!

— Не вернемось, не вернемось,
Бо нема до кого:
Та було нас шанувати,
Як здоровля свого.

15

“По дорозї жук, жук,
По дорозї чорний,
Подиви ся, дївчинонько,
Який я моторний!
Який я моторний!
І в кого я вдав ся!
Хиба даси копу гроший,
Щоб поженихав ся!”
— “По дорозї галка,
По дорозї чорна, —
Подиви ся-ж козаченьку,
Яка-ж я моторна!
Яка-ж я моторна,
Гнучка, чорнобрива, —
Як побачиш то заплачеш,
Що я вередлива!”

16

Нащо менї чорнї брови,
Нащо карі очи,
Нащо літа молодії,
Веселї, дївочі?

Літа мої молодії
Марно пропадають:
Очи плачуть, чорнї брови
Од вітру линяють.

Серце вяне, нудить світом,
Як пташка без волї:
Нащож менї краса моя
Колиж нема долї?...

17

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полї,
Та не дасть менї Бог
Анї щастя нї долї.

Тїльки дав менї Бог
Красу, карії очи —
Тай тї виплакала
В самотинї дївочій.

Анї братика я,
Нї сестрички не знала,
Між чужими зросла...
Та вже вянути стала...

Деж дружина моя,
Де ви, добрії люди?
Їх нема, — я сама,
А дружини й не буде! —

5. ЛЮБОВНІ.

1

Ой місяцю, місяченьку,
Не світи нікому!
Тільки мому миленькому,
Як іде до дому.

Ой місяцю, місяченьку
І ти зоре ясна!
Ой світи там на подвірю,
Де дівчина красна.

Ой місяцю, місяченьку,
Зайди за комору!
Нехай же я з своїм милим
Трохи поговорю.

Світи йому ранесенько
Тай розганяй хмари,
А як же він иншу має
То зайди за хмари.

Ой місяцю, місяченьку,
Світи, не ховай ся,
Хоч поїдеш мій миленький,
Хутко повертай ся.

Світив місяць, місяченько,
Тай зайшов за тіни,

А я бідна гірко плачу,
Зрадив мене милий.

Два лебеді на тій воді,
Оба си біленькі:
Не будемо серце в парі,
Бо ще молоденькі!

Два лебеді на тій воді
Днює і ночує;
Ой не будем серце в парі,
Душа моя чує!

2

Широкеє болонячко вода заляла,
Полюбив я дівчиноньку, мати не знала;
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє,
Людське, не моє.

Носив я їй подарунки, виділи люди,
Я си думав молоденький що моя буде;
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє,
Людське, не моє.

Ой вийдуж я в чисте поле, орли воду пють,
Ото моє коханятко до шлюбу ведуть:
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє,
Людське, не моє.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
А мені ся серце крає, що її не взяв.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дівча гоже,
Людське, не моє,
Людське, не моє.

3

Чи се тая кринеченька, що я воду пив?
Чи се тая дівчинонька, що я і любив?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Чи се тая криниченька, що голуб купав ся?
Чи се тая дівчинонька, що я женихав ся?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Ой, сеж тая криниченька і ключ і відро:
А вжеж мене дівчинонька забула давно...
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Засипалась криниченька золотим піском:
Злюбила ся дівчинонька з другим козаком.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Вжеж до тої криниченьки стежки заросли:
Та вжеж мою дівчиноньку сватати прийшли!
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Уже з тої криниченьки орли воду пють:
Та вжеж мою дівчиноньку до слюбу ведуть.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
Третий стоїть, серце болить любив та не взяв.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

4

Сонце низенько, вечір близенько,
Вийди до мене моє серденько!
Ой вийди, вийди, та не бари ся,
Моє серденько розвеселить ся!

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку моє золото!
Через річеньку, через биструю,
Подай рученьку, подай другую.

Подай рученьку, подай і другу,
Я к'тобі серденько і сам прибуду.

Ой там криниця під перелазом,
Вийдемо серденько обоє разом.

Ой вийди, вийди, серденько Галю,
Серденько, рибонько, дорогий кришталю!
Ой вийди, вийди, не бійсь морозу,
Я твої ніженьки в шапочку вложу.

5

''Дівчино моя напій ми коня!''
"Не напою, бо ся бою, бом ще не твоя.

Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної криниченьки, з нового ведра.

"Дівчино моя, сідай на коня,
Поїдемо чистим полем до мого двора.

А в моїм дворі штири покої,
А пятая світличенька для миленької.

''Дівчино моя, паси ми коня!''
"Зимна роса а я боса, змерзла в ніжки я".

"Скину я впанчу, ноги заверчу,
А як мені Бог поможе, чоботи куплю".

"Не купуй мені, купи сам собі,
Ой маю я отця й матір, то куплять мені".

6

Зеленая рута, жовтий цьвіт,
Не піду за тебе, піду в світ,

Тай розпущу косу по плечу,
Нераз гірко-тяжко заплачу.

Ой деж ти мій милий ночуєш,
Що ти мого плачу не чуєш?
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

Зеленая рута, чорний пень,
Бодай ти ся нудив ніч тай день.
Бодай тебе милий Бог скарав,
Що ти мене бідну понехав...

7

І шумить і гудить,
Дрібний дощик іде: —
А хтож мене молодую
До домоньку заведе?

Розпізнав ся козак
На солодкім меду: —
"Гуляй, гуляй, чорнобрива,
Я тя домів заведу".

"Не веди ти мене,
Ой прошу я тебе: —
Бо я злого мужа маю,
Буде бити мене".

І шумить і гудить,
Скрипка грає, бас гуде: —
Козак мовчить а всьо знає,
Козак домів поведе.

8

Як ніч мя покрие,
Зіронька затліє,
Тоді казалась ти: прийдеш.
Зіроньки сіяють,
Тебе виглядають,
Колиж, ах колиж ти прийдеш?

А деж ся поділа,
Ти доле щаслива,
Подруго моїх давних літ?
Не вернеш ніколи,
Пропалась поволи,
Пропалась в облачний там світ!

Судьба розлучила
З тобою мя мила,
Натхнула мя гадков лиш тов,
Де зірки яскраві
Гень в небо синяве,
Возьми, ах! возьми мя з собов.

Нині сиротою,
Плачу за тобою,
Голубко прийди, я тя жду.
На знак тобов даний,
В красу я убраний
До тебе я люба піду.

9

Ой у поли три криниченьки,
Любить козак три дівчиноньки:
Чорнявую та білявую,
Третю руду та поганую.

“Що чорняву я з душі люблю
На біляву залицяю ся,
А з рудою препоганою,
Хиба піду розпращаю ся”.

Чи всі-ж тії сади цвитуть,
Що зараня розвивають ся?
Чи всі-ж тії та вінчають ся,
Що люблять ся та кохають ся.

Половина тих садів цвите,
Половина розвиваєть ся, —
Одна пара та вінчаєть ся,
А другая розлучаєть ся.

10

Чи ти милий, пилом припав,
Чи метелицею,
Чом не ходиш ти до мене,
Сею улицею?

Чом не ходиш ти до мене
Крутими горами, —
Покидаєш сиротину
Поміж ворогами?

Чом ти, милий, не послухав,
Як тобі казали:
Ходім, серце, повінчаймось,
Щоб мати не знала?

Ти все неньку свою слухав,
Мене покидаєш,
Покидаєш сиротину,
Иншої шукаєш.

Найдеш собі дівчиноньку
З карими очима:
Буде тобі серце моє,
Камінь за плечима.

Найдеш собі дівчиноньку
З чорними бровами,
Та не знайдеш тої правди,
Що була між нами.

Такий камінь тяжкий-важкий
На серденьку буде!
Покидаєш через люди, —
Сам Бог свідком буде!

11

‘‘З’їздив я коника, з’їздив вороного,
Скажи мила правду, чи буде що з того?
Ой чи буде, мила, ой чи ні,
Скажи серце правду ти мені’’.

“Я тобі казала, щом роду бідного,
Ти за мнов не возьмеш посагу жадного.
“Ой ти в мене посаг самая,
Як на небі зоря ясная’’.

‘‘Тепер мені кажеш, щом зоренька ясна,
Потому ми скажеш, доленько нещасна.
Ти не скажеш, то мати:
Було си сироту не брати!

Заведеш ти мене до своєго дому,
Сама я не знаю, догаджати кому,
Ой чи матери, чи вітцю,
Чи тобі самому молодцю’’.

“Як ти будеш мила неньці догаджати
Буде тобі ненька сніданє давати.
Як ти підеш мила долинов,
Назве тебе мати дитинов”.

“Заведеш ти мене до своєго дому
Ще красну молоду, та й на всьо здорову,
Не дай Боже недуги,
Будеш ся дивити на другі”.

Скарай мене Боже на души на тілї,
Як я погадаю о иншій котрій.
Скарай мене Боже на души,
Як я погадаю о иншій.

На горі церковця, там будем шлюб брати.
Там треба миленька всю правду сказати.
Як нам звяжуть руку з рукою,
Тепер ходи мила зо мною”.

12

Ой ішов я вулицею раз, раз,
Не бачив я Марусеньки в образ. (2).

Ой ішов я вулицею двічі,
Не бачив я Марусеньки в вічі. (2).

Ой ішов я поза Марусину хату,
Загубив я з постола залату. (2).

Ой верну ся залати шукати,
Чи не вийде Марусенька з хати. (2).

Підійду я під віконце стукну,
Підійду я під другеє гукну. (2).

“Ой не стукай, козаче, не стукай,
Іди осбі, иншої пошукай. (2).

Ой дай, мамо, од комори ключі,
Кинуть йому подарунки в вічі. (2).

13

На городі коло броду
Барвінок не сходить:
Чомусь дівчина до броду
По воду не ходить.

На городі коло тину
Сохне на тичині
Хміль зелений: не виходить
Дівчина з хатини.

На городі коло броду
Верба похилилась:
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Плаче, плаче тай ридає,
Як рибонька бєть ся...
А над нею молодою
Поганець смієть ся.

14

Над Прутом у лузі хатчина стоїть,
Живе там дівчина, хороша як цвіт.
В неї очи зірниці, що світять в ночи,
Як бачиш їх хлопче, минай ся і мри.

Над Прутом у лузї, де місяць зійшов,
То хлопець до красної дївчини прийшов.
Солодка розмова із їх уст пливе,
Тихенько дрімучий Прут далї тече.

Над Прутом у лузї, барвінок вже рвуть,
До шлюбу зелені віночки плетуть:
В хатинї заграли і скрипки і бас,
А гостї співають: Веселість у нас.

15

Голуб сизий, голуб сизий —
Голубка сизійша: —
Батько милий, мати мила —
Дружина милїйша.

З батьком, з матїрю зійду ся —
Гріха наберу ся,
А з дружиною зійду ся —
Не наговорю ся!

Та вже-ж менї не ходити,
Куди я ходила: —
Ой вже-ж менї не любити,
Кого я любила!

Та вже-ж менї не ходити
В лїси на горішки,
Ой вже-ж менї минули ся
Дівочії смішки!

16

Ой ти поїхав,
Мене понехав,

А я бідная плачу:
Сплакалам очи,
Як в день так в ночи,
Що світонька не бачу.

Дурна пташина,
Невеличкая,
Що по гільонці скаче:
Дурна дівчина
Тай нерозумная,
Що за гультаєм плаче.

Ой як же мені
Та не плакати,
Самі слезоньки ллють ся:
Що від милого
Вістоньки нема,
А від нелюба шлють ся.

Жадна пташина
Без товариша,
Не пробуває в лїсї:
А ти поїхав,
Мене понехав
Як ластівоньку в стрісї.

17

Віють вітри, віють буйні
Аж дерева гнуть ся:
Ох як болить моє серце
А слези не ллють ся.

Трачу літа в лютім горю
І кінця не бачу:

Лишень серцю лекше стане
Як нишком поплачу.

Суть ще люди, що і моїй
Завидують долї:
Чи щаслива-ж та билинка
Що росте у поли?

Що у поли на пісочку,
Без роси на сонці,
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонцї.

Без милого щастя нема,
Стає світ тюрмою:
Без милого долї нема,
Нема і спокою.

Де ти милий чорнобривий,
Де ти? — відізви ся!
Як без тебе я горюю,
Прийди, подиви ся!

Полетїлаб я до тебе:
Та крилець не маю:
Сохну, чахну я без тебе,
Всяк день умираю.

18

Ой не ходи Грицю на вечерницї:
Бо на вечерницях, дївки чарівницї,
Солому палять і зіля варють,
Тебе Грицуню здоровля позбавлють.

Там то одная чорнобривая,
Та чарівниця справедливая!
І чарівниця і зіле знає,
Тебе Грицуню заздрісно кохає!

В неділю рано зіле копала,
У понеділок пополокала,
А у вівторок, зіле варила,
В середу рано Гриця строїла.

Прийшов четвер, Гриценько умер,
Прийшла пятниця, поховали Гриця,
Сховали Гриця близько границі,
Плакали за ним всі молодиці.

І хлопці Гриця всі жалували,
Чорнобривую всі проклинали:
Нема і не буде другого Гриця,
Що го зігнала з світа чарівниця!

В суботу рано мати доню била:
"На що ти доню Гриця строїла?
Не зналась того, що зіле уміє,
Що Гриць сконає, нім когут запіє?"

— "Ой мати! мати! жаль ваги не має, —
Най ся Грицуньо у двох не кохає,
Оцеж тобі Грицю за теє заплата:
Із чотирох дощок темная хата!"

19

Чи я в лузі не калина була?
Чи я в лузі не червона була?
Взяли мене поломали

I в пучечки повязали,
Така доля моя,
Гірка доля моя.

Чи я в поли не пшениця була?
Чи я в поли не озимая була?
Взяли мене позжинали,
I в снопики повязали,
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи я в степу не травиця була?
Чи я в степу не шовковая була?
Взяли мене покосили,
I в копиці зволочили,
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи я в батька не дитина була?
Чи я в батька не кохана була?
Взяли мене повінчали,
I світ мені повязали:
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи не було в річенці утопитись мені?
Чи не було красшого полюбити мені?
Були річки позсихали,
Були красші повмирали,
Така доля моя,
Гірка доля моя!

20

Скажи мені правду, мій милий козаче,
Що діяти серцю, як серце болить?

Як тяжко застогне, як гірко заплаче?
І в тяжкім нещастю воно защемить?

Як горе, мов терен, всю душу поколе,
Коли відцуралось від тебе усе,
І ти, мов сухеє перекотиполе,
Не знаєш куди тебе вітер понесе?

Е, ні скажеш мовчки: скосивши билину
Хоч рано і в вечер водою полій,
Не зазеленіє, — кохай сиротину,
А матери і батька не бачити їй.

От так і на світі: хто рано почує,
Як серце застогне, як серце зітхне,
Той рано й заплаче... А доля шуткує —
Поманить, поманить, тай геть полине.

І можна-ж утерпіть — як яснеє сонце
Блисне засяє для міру всего
І гляне до тебе в убоге віконце?...
Осліпнеш а дивиш ся усе на него.

21

“Ой зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млиновеє коло,
Ой, вийди, вийди, серце дівчино,
Та промов до мене слово” —

— “Ох! і радаб я та виходити
І з тобою говорити,
Так судять-гудять вражії люди,
Хотять же нас розлучити.

Ой не бий мати, та не лай мати
Та не роби каліченьки,
Завяжи очи темної ночи,
Та веди до річеньки.

А як приведеш та до річеньки,
Розвяжи карі очи,
Нехай гляну я, та подивлю ся,
З світом білим попращаю ся.

Ой, світе ясний, світе прекрасний,
Як на тобі тяжко жити,
Ой іще тяжше мені молоденькій
Не наживши сь умирати!"

22

Копав же я криниченьку
Неділеньку й дві,
Кохав же я дівчиноньку
Людям не собі.

Копав же криниченьку
В степу в кремені, —
Чи не прийде дівчинонька
По воду к'мені.

А вже з тої криниченьки
Орли воду пють:
А вже мою дівчиноньку
До слюбу ведуть.

Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
А я іду, слези роню:
"Любив та не взяв".

Ой привели до церковці:
“Тепер ти моя!”
Вона стала відказала:
“Не правда твоя”.

Поставили на рушнику:
“Тепер ти моя!”
Вона стала, відказала:
“Не правда твоя”.

Ой звязали білі руки:
“Тепер ти моя!”
Вона стала, відказала:
“Недоля моя!...”

23

Було не рубати зеленого дуба,
Було мя не брати колим ти не люба,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.
Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Було не рубати зеленої ліщини,
Було мя не брати, молодої дівчини,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.
Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Було не копати під порогом ями,
Було мя не брати від рідної мами,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.
Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

Нехай загородять, куди нелюб ходить,
Нехай стежка буде, куда любий ходить,
Ой мати, мати, калиновий цвіт,
Завязалась мені за нелюбом світ.
Ой мати, мати, мати,
Час мене замуж дати,
Час мені межи люди,
Чей мені лекше буде.

24

Ой, любив, ой кохав, собі дівчину мав.
Гей! як у саду вишня:
За лихими людьми та за ворогами
Гуляти не вийшла.

Покидаю тебе, серденятко моє,
Гей! як у саду вишня:
А сам я піду, а сам я поїду
В далеку дорогу.

Дожидай ся мене серденятко моє,
Гей! та до себе в гості:
Як виросте у тебе у світлонці
Трава на помості.

Росла та росла трава шовковая,
Гей! та вже похилилась:
Ждала, ждала, козака, дївчина,
Та вже і зажурилась.

Ой загув та загув сизий голубонько,
Та сївши на тичину:
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько,
Покинув дївчину.

25

Гей, зрада, зрада, чорні очи, зрада!
Кажуть мені люди, що то все неправда.
Ой розголосив єсь ти новину тую,
Казав єсь менї женити ся буду:
А тепер думаєш, думаєш, гадаєш,
Либонь ти мене покинути маєш?"
"Ой покину я тя, дївчино, покину,
Бо я із тобою на віки загину". —
"Ей зійдеш Польщу, зійдеш Україну,
Але не знайдеш над мене дївчину.
Ей знайдеш, знайдеш з кіньми волами,
Але не знайдеш з чорними бровами.
Ей знайдеш, знайдеш, з чорними бровами,
Але не знайдеш з милими словами.
Ей знайдеш, знайдеш на личку білїйшу,
Але не знайдеш над мене милїйшу.
Ей знайдеш, знайдеш на личку румяну,
Але не знайдеш над мене кохану!" —

26

Гаєм зелененьким вода тече,
На яворі соловій щебече:

Де дівчина мила
Віночок увила
З барвіночку.

Слези проливала, як го вила,
А увивши на воду пустила:
"Пливи-ж ти віночку,
Красний барвіночку
За миленьким".

Голос чути в гаю середині,
Аж ся стало страшно дівчині,
Вузкою стеженькою,
Їдуть козаченьки,
На вороних.

"Ой мої панове козаченьки,
Скажіть мені правду, де милесенький?
Чи го, чи го взяли
Чи го порубали
У неволи.

27

Ой відси гора, відси другая,
Межи тими гороньками ясная зоря.

Я собі гадав, що зоря зійшла,
А то моя дівчинонька по воду пішла.

А я за нею, як за зорею,
Сивим, сивим кониченьком понад водою.

"Дівчино моя напій ми коня!" —
"Не напою, серце моє, бом ще не твоя.

Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної керниченьки, з нового ведра".

28

Як бим була я зазулев, то бим полетїла,
Гень в діброву, щоб на любу калиноньку сїла.
Полетїла бим в Путилів між гори Карпати,
Де мій милий пробуває і сталаб кувати:
Куку, мій Іване, куку, мій Іване!
Куку, куку, мій Іване!

Як бим була я рікою, як той Прут великий,
Не втікала бим до моря в чужий край далекий:
Лиш плила бим шипочучи у гори Карпати,
Ї співалаб, шипотїлаб, близь його там хати:
Добрий день, Іване, добрий день Іване,
Добрий, добрий день, Іване.

Як бим була соловейком, що в ночи співає,
І в серденько чародійно мир, любов вливає:
Попри хату, де він жиє, в зеленому гаю,
На весь голос щебеталаб: Тебе лиш кохаю,
Люблю, тя, Іване, люблю тя Іване,
Люблю, люблю тя, Іване.

29

А я люблю Петруся,
Та сказати бою ся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Била мене матуся,
Що я люблю Петруся:

Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Хоч ти мати мене вбий,
Таки буде Петрусь мій:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як не виджу Петруся,
То від вітру валю ся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
Попід боки беру ся:
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра лише Гриць,
Шкода моїхварениць.

30

З тої гори високої вітер повіває,
Сивий голуб, голубочок голубки шукає:
"Якаж тота голубочка, якаж вона була?"
''Не маленька, румяненька, сама чорнобрива".
"Ой прилїтай сивий пташку, ти мій сивий орле,
Ой хтож мене молоденьку до себе пригорне?
Нї щирости, нї милости, нї пожалованя,
Чорним очкам нема спаня, рукам спочиваня.
Ой, як маєш говорити, говори сердечно!
Як не маєш говорити, умирай конечно!

Ти умирай із вечера, а я із поранку,
Кажемо ся положити разом в одну ямку.
Кажемо ся положити разом головами,
Тогди буде розмовонька хоч там межи нами.
Як ся зійде гора з горов, одна із другою,
Тогди буде розмовонька мій милий з тобою".

31

Там на горі крута вежа,
Там бистра тече вода:
Там дівчина, чорнобрива,
Хорошая, молода.

Як погляне бистрим оком,
Як ся мило засміє:
То аж серцю лекше стане
А в козаку серце бє.

В нас дівчата всі хороші,
Коса з довгим волосом:
Очи сині, брови чорні,
Личко як кров з молоком.

Дармо сієш дівча цвіти,
Они тобі не зійдуть:
Дармо просиш батька, неньку,
Тя за мене не дадуть.

Бо ти єси молодая,
Батько, мати, ще жиє:
Є богацтво, красна хата
А в сій хаті все твоє.

А я бідний сиротина,
Пуща, то мій рідний край:

Бурка, шабля, — то родина,
А кінь сивий, — то мій рай.

На що людям теє знати,
Де милої ворота?
На що кому теє знати,
Де кохав ся сирота.

32

Дівча в сінех стояло,
На козака моргало:
"Ти козаче ходи;
Мене вірно люби,
Серце моє!"

"Ой як менї ходити,
Тебе вірно любити?
В тебе батько лихий,
В тебе батько лихий,
Серце моє!"

"Я батькови угоджу,
Я горівки націджу:
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!"

"Ой! як менї ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе ворота скриплять,
В тебе ворота скриплять,
Серце моє!"

"Я воротам пораджу,
Шматком сала помажу:

Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє"!

"Ой! як мені ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе миші лихі,
В тебе миші лихі,
Серце моє!"

"Коли миший боїш ся,
На воротах повісь ся:
Ой згинь!... — пропади
Тай до мене не ходи,
Трястя тобі!"

33

Ніхто-ж не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,
Що полюбила гультая,

Гультая, гультая.
Гультай не робить, тільки пє,
Тільки пє, тільки пє,
Прийде до дому, жінку бє,
Жінку бє, жінку бє.

Є в сусіда гарний син,
Гарний син, гарний син,
Там то хороший, вражий син,
Вражий син, вражий син.

Личко біленьке, хоч малюй,
Хоч малюй, хоч малюй,

Губки румяні, хоч цілуй,
Хох цілуй, хоч цілуй.

Очи чорненькі, хоч дивись,
Хоч дивись, хоч дивись,
Хлопець до серця хоч тулись,
Хоч тулись, хоч тулись!

34

Ой летіла зазуленька понад море в гай,
Та пустила сиве пюрце у тихий Дунай.

Плини, плини, сиве пюрце, долї за водов,
А я собі молоденька човном за тобов.

Приплинемо, сиве пюрце, на жовтий пісок,
А там собі заспіваєм усїх співанок.

Ой маю я срібний перстень, пущу по горі,
Ой маю я три сестрички в чужій сторонї.

Ой маю я три сестрички, а четвертий брат,
Скажу я їх закликати в яблінковий сад.

Всї яблінки солоденькі, лиш одна винна, —
Сестрички ся посходили, а брата нема.

Ой вирвіть си по яблочку, вирвіть си по дві,
Сли будете їсти, пити, згадайте о мнї.

Та десь наша бідна сестра в чужій сторонї,
Вмиває ся слїзоньками, як рибка в водї.

35

“Козаченьку, куди йдеш?
Не вжеж жалю не маєш!
Я без тебе загину,
Як ти підеш в чужину,
Чи тебе лихо жене,
Бачу, зрадиш ти мене”
“Ой, не плач же, дівчино, не журись,
Та до мого серденька пригорнись.
Я верну ся, серденько, в осени,
Як упаде листячко з калини”.

36

Ой, ходила дівчина беріжком,
Заганяла селезеня батіжком:
Іди, іди качуре до дому!
Продам тебе жидови рудому.
За три копи качура продала,
А за копу дударика наняла:
“Заграй менї дударику на дуду,
Нехай же я своє горе забуду:
Колиб тобі горенько та печаль,
То-б ти вийшов на улицю та кричав.
А тож тобі горенька не має,
Ой, хтож тобі сї кучері звиває?”
“Була в мене дівчина Уляна,
Вона-ж менї сї кучері звивала,
Була в мене дівчинонька Варвара, —
Вона-ж менї сї кучері порвала”.

37

Там де Чорногора сумно
Угрів край витає,
Там, де біла Тиса шумно
Чорну доганяє:
Там ти любко моя мила,
Як цвіт процвитала,
Там ти літа молоденькі
В щастю проживала.

І я щастя шукаючи
В той край заблукав:
Долї собі глядаючи
Тебем си ізбрав я.
Бог получив мя з тобою,
Щастє, долю дав...
Ах, чому же молодую
Тебе менї взяв.

Ти мя вірно полюбила
І я тя любив,
Ти зі мнов щасливо жила
І я був щаслив...
Деж а деж ти ся поділа,
Вірний друже мій?
А так скоро улетїлась
В вічний супокій.

Глянь на мої тужні очи,
Як слези ся льлють!
Діти твої в день і в ночи
Мати своєї ждуть.
Прийди люба к'мужу твому
Слези угамуй!

Прийди мати к'дому твому
Діти нагодуй!

Они батька ся питають,
Де я матїр дїв?
З плачем менї докучають,
Чом її не привів?
Ставай мати з гробу твого,
Дїти посїти,
Або разом із собою
В гріб твій мя прийми!

38

Як два серця ся кохають,
Все никне з очий:
На журбу всю забувають,
На світ, на людий.

Лиш хтїлиб разом жити,
І пуститись в світ
Та з собов лиш голубити
І на себе зріть.

Тогдї світ їм Божим раєм,
Палатов хатина,
Вік цїлий пливе ручаєм
Мов одна година.

І так лїта за лїтами
Скоренько збігають,
І мов місяць з зіроньками
Чудним блеском сяють.

39

Ой під горою, під камяною,
Там сидить голуб із голубкою.
Ці̂лували ся, милували ся,
Сизими крильми обіймали ся.

Налеті̂в орел з крутої гори,
Розбив-розлучив голубі̂в з пари.
Голубка ходе, жалі̂бно гуде,
Що вже з голубом жити не буде.

40

Ой летїла горлиця через сад,
Через сад, гей! розпустила пірячко
На ввесь сад, гей! на ввесь сад.

Ой хто теє пірячко ізбере,
Ізбере, гей! той мене молодую
Забере, гей! забере.

На курочцї пірячко в один ряд,
В один ряд, гей! любімо ся, серденько,
В один лад, гей! в один лад!

41

Пропала надія забило ся серце,
Заплакали очи мої.
Любив я дївчину, тай та ся змінила,
Ой, горенько в світї менї.

Як биж вона знала любов мою щиру,
Вонаб не кидала мене,

Любилаб, кохала як мати дитину,
Ще й серце б віддала своє.

А то десь далеко з другим ти жартуєш,
За мене забула зовсім,
А я сиротина сижу та сумую,
Не сплю і нічого не їм.

Як би вона знала, що сонце без неї
Не світить мені, як другим,
Вонаб спамяталась, мене полюбилаб,
Щасливі булиб ми зовсім.

Як би вона знала, що в світі без неї
Нема чого жити мині,
Вонаб не цуралась мене бідолахи,
І кинулаб жарти свої.

Тепер все пропало, течуть з очий сльози,
І серце щемить, та болить,
Піду утоплю ся в широкій криниці,
Не буду я більше вже жить.

Або як повішусь на тій гиллячині,
Що в неї в садочку росте,
Умру я, нещасний, за тебе, дівчино,
І гріх тобі буде за те.

42

Одна гора високая,
А другая низька, —
Одна мила далекая,
А другая близька.

У сієї, близенької,
Воли та корови,
А в тієї, далекої,
Та чорнії брови.

У сієї, близенької,
Рушник на кілочку,
А в тієї, далекої,
Брови на шнурочку.

Ой я сюю, близенькую,
Людям подарую,
А до тої далекої,
Пішки помандрую.

43

Ой, нависли чорні хмари, нависли, нависли,
Не зійдеш ти, мій миленький, ні з гадки ні
з мисли,
Ой, годину я співаю а годину плачу, —
Як я тебе, мій миленький, так довго не бачу".

"Ой, чи будеш дівчинонько, чи будеш тужити,
Як я піду, тай поїду цісарю служити?"

"Ой, не буду, козаченьку, не буду, не буду,
Ти за гору, я за другу, тай вже тя забуду".

Ой поїхав козаченько на зимові лози,
Обілляли дівчиноньку дрібненькії сльози.

Ой, поїхав козаченько за нові остріжки,
Посилає дівчинонька три післанці пішки.

44

По той бік гора,
По сей бік гора,
Поміж тими крутими горами
Сходила зоря.
Ой тож не зоря —
Дівчина моя
З новенькими відерцями
По водицю йшла.
"Дівчино моя,
Напій же коня,
З рубленої кринички
З повного відра.
Дівчино моя,
Чом заміж не йшла?"
—"Бідна була, по наймах служила —
Пари не знайшла!
Козаченьку мій!
Чом не женив ся?
Як поїхав у чистеє поле,
Та й забарив ся".
"Дівчино моя,
Сідай на коня,
Та поїдем у чистеє поле
До мого двора.
А в мого двора
Нема ні кола,
Тільки стоїть один кущ калини
Та й та не цвила.
Калино моя!
Чом ти не цвила?
"Зима була та й цвіт оббила,
Тим я не цвила!"

45

Дощик, дощик, капає дрібненько,
Яж думала, яж думала, запорожець ненько

Колиб знала, колиб знала, з відки виглядати,
Тоб наняла, заставила стежки замітати.

Аж він іде, аж він іде, ступає дрібненько,
То-то любо, тож то мило дивити ся ненько.

Дощик дрібний, аж із стріх ліє ся,
Розсердив ся мій миленький, тай не засміє ся.

Дощик дрібний, аж із стріх капотить,
Розсердив ся мій миленький, ногами тупотить.

Розсердив ся, розгнівав ся, мій милий на мене,
А як гляне серце вяне і в него і в мене.

46

Болить мене головонька від самого чола,
Не бачила миленького, ні тепер ні вчора:
Ой бачить ся, не журю ся, в тугу не вдаю ся,
А як вийду за ворота, від вітру валю ся.
Ой бачить ся, що не плачу, самі слези лють ся:
Від милого людий нема, від нелюба слють ся.
Нема мого миленького, нема мого сонця,
Ні з ким минї розмовляти сидя у віконця.
Нема мого миленького, нема його тута,
Посходила після дощу шальвія і рута:
Я шальвію пересїю, руту перетичу,
Таки свого миленького к собі перекличу.
Барвіночку зелененький стели ся низенько,

А ти милий чорнобривий присунь ся близенько.
Зелений барвіночку стели ся ще низше,
А ти милий чорнобривий присунь ся ще близше.

47

Хилили ся густі лози,
Відкіль вітер віє:
Дивили ся карі очи,
Відкіль милий їде.

Хилили ся густі лози,
Та вже перестали:
Дивили ся карі очи,
Тай плакати стали.

В кінци греблї шумять верби,
Що я насадила,
Немаж того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька —
Поїхав за Десну:
Рости, рости дївчинонько
На другую весну!

Росла, росла дївчинонька,
Тай на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой! не плачте карі очи!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя!

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі квіточки!
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки.

Болять, болять мої очки,
Серденько понило...
Не бачу я миленького
І діло не мило.

48

Тихо-тихо Дунай воду несе,
А ще тихше дівка косу чеше. (2).

Чеше, чеше та на Дунай несе,
"Пливи, косо, тихо за водою,
А я піду у слід за тобою. (2).

Припливи косо, к зеленому лугу,
Скажу тобі всю свою притугу". (2).

Нема краю тихому Дунаю,
Нема впину вдовиному сину,
Що звів з ума дівку, сиротину. (2).

"Ох ізвів ти, на коника сівши:
Оставай ся, слави набирай ся, (2).

А я молод слави не бою ся,
Вийду з села зараз оженю ся. (2).

Мені дівко, та пришиють квітку,
Тебеж, дівко, завертять в намітку". (2).

49

Там, де Татран круто веть ся,
По камінях де шумить,
Є там дівча: а як зве ся,
Козак знає, та мовчить.

На долинї є криниця,
З сеї криницї бє вода,
О дївчина, як зірниця,
Хорошая, молода.

Ясним оком, як погляне,
Як ся мило засміє,
То аж серцю лекше стане,
А козаче серце бє.

Іде, мила, дощ дрібненький,
Твої цвіти не зійдуть,
Ох лихії вороженьки
Мя з тобою розведуть.

Гей пращай же, моя мила,
Не плач, не плач, но пращай!
Як згадаєш, щось любила,
Мене собі пригадай.

50

Тужно серцю за миленьким,
Що десь в чужинї
Пробуває у тяженькім
Цїсарськім ярмі.

Ой коби той час вернув ся,
Як він в купцї з мною,

На чім світ мені клянув ся,
Присягав любов.

Чи в чужині памятає,
Як го Оля любить.
Чи за другов ся вганяє
І з нев ся голубить.

Ах мій Боже милостивий
Він так не ділає,
Бо мій милий, чорнобривий
Двох сердець не має.

51

Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!
Красна дівчина долі шукала:
Цвітки збирала, віночок вила,
Долі водою его пустила: —

“Поплинь віночку по бистрій хвилі,
Поплинь під хату, де жиє милий”.
Поплив віночок долі водою,
Серце дівчини забрав з собою.
На заріночку змарнів поволи,
Не дав купало дівчині долі.

Гей на Івана, гей на Купала,
Дівча о північ зілє копало,
В північ копало, в північ варило,
А до схід сонця вже отруїло.

52

Ой піду я до млина, до млина,
А у млині новина, новина:

Там то мамцю мельник,
Там то мамцю добрий,
Там то мамцю хороший,
Меле гречку без гроший.

Меле, меле на кіш насипає,
Що насипле, мене пригортає:
Там то мамцю мельник, і т. д.

Меле, меле, меле, решетує,
Що оберне, мене поцілує:
Там то мамцю мельник, і т. д.

53

Ой мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.
Лучше умерти, як з немилим жити.
Сохнуть з печалї, щодень сльози лити.
Бідність, богацтво — єсть то Божа воля,
З милим їх ділити, — щасливая доля.
Ох, хиба-ж я, мати, не твоя дитина?
Коли моя мука буде тобі мила?
І до мого горя ти жалю не маєш:
Хто припав до серця забуть заставляєш.

54

Гей по горі, по високій, трійзіль постелив ся:
З України до дівчини козак поклонив ся:
Поклонив ся козаченько з коня вороного,
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дівча ся вмивало:
Тай русою та косою личенько втирало.

Утирало біле личко, утирало брови, —
Неможж мого миленького, нема і розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач чорні очи
Ой маюж я розмовоньку аж до пізна в ночи:
Ой маюж я розмовоньку, ой маюж я милу,
Висипано надімною високу могилу.

55

Ви дівочі сині очи!
Чом слеза вас криє?
Як в вас гляну, з болю вяну,
Серце в грудях ниє.

Ви зірниці серед ночи,
Сині очи, ви дівочі,
Хто в вас гляне, зазирає,
Тому рай ся отвирає.

Чом дівчино ти сумуєш?
Боже, щоб то знати,
Я з тобою аж до гробу
Хтів би сумувати.

І у синї очи твої
Виливав бим болї мої,
В ті зірниці серед ночи,
Сині очи, ті дівочі!...

Не смути ся на сім світї
З давна так ся діє
Що в серденько трути ліють,
З болю бідне млїє...

Біль пропаде, як росиця
В сонци рано на травиці,
Як весною сині очи
Глянуть зірков в темній ночи.

56

В кінці греблї шумлять верби,
Що я насадила:
Нема того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька, —
Поїхав за Десну:
Рости, рости, дївчинонько,
На другую весну!

Росла, росла дївчинонька,
Та й на порі стала:
Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой не плачте, карі очи!
Така ваша доля:
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя.

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі цвіточки, —
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки!

Болять, болять мої очи,
Серденько понило:

Не бачу я миленького, —
І діло не миле...

57

Гомін, гомін по долині,
Широкий лист на калині:
Єще ширший на яворі,
Стоїть мила на розмові.

Де-ж ти милий пробуваєш,
Що у мене не буваєш:
Пробуваю край Дунаю,
Тебе мила споминаю.

Щоби човен і весельце,
Ночував бим в тебе серце:
Анї човна нї порома,
Ночувати мушу в дома.

Тече вода річеньками,
Плаче мила слезоньками:
Не плач мила, не жури ся,
Я молодий не женив ся.

Твоя мати чарівниця,
То велика розлучниця:
Розлучила нас обоє,
Як рибоньку із водою.

58

Ах я нещасний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не могу її взяти,
Не могу її взяти, бо зарученая...
Ах доле моя, доле нещасная!

Просив бим її, щоб мене кохала,
Та щоби иньшому серця не давала,
Але не хоче, бо я не богатий...
Ах я нещасний, що маю ділати!

Хоч її не возьму, буду їй сприяти,
Всякого добра буду їй желати:
Нехай в тім житю не зазнає злого,
Що їй наймилійше, нехай має много!

59

Ой ти дівчино зарученая,
Чому ти ходиш засмученая?
Ой як я маю весела бути,
Кого люблю я, трудно забути.

Ой ти дівчино, чорнії очи,
І в день смутна ти і не спиш в ночи:
Чорнії очи принаду дали,
Душу і тіло зовсім узяли.

Ой ти дівчино мислями блудиш,
Сама не знаєш кого ти любиш,
Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Лишень не знаю, як жити маю.

60

Ходжу, нуджу понад берег,
Тяженько зітхаю:
Бідна-ж моя головонька,
Що долї не маю.

Булож мене моя мати,
В ріцї утопити:

Як такую нещасливу
На сей світ пустити.

О як тяжко каменеви
Під водов плинути,
А ще тяжше сиротинці
На чужині бути.

Журила ся мати мною
Як риба водою:
Дала мене межи люди,
Жалує за мною.

Ах ти, Боже, мій єдиний,
Ти моя потїха:
Потїш мене нещасливу,
Вибав з того лиха.

61

Лугом іду, коня веду,
Розвивай ся луже!
Сватай мене козаченьку,
Люблю тебе дуже!

Ой хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилай ся:
Хоч, щоб слава не пропала,
Що ти залицяв ся.

"Ой колиб ти, дївчинонько,
Була богатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька".

"Ой колиб я, козаченьку,
Була богатенька,
Наплювалаб я на тебе,
Й на твого батенька".

Ой піду я під вишеньку
Аж лист опадає:
Жалуй мене дружинонько,
Милий покидає.

Не жури ся дївчинонько,
Рута зелененька:
Сей покине, другий буде,
Щеж ти молоденька.

62

Звела мене не біда;
Звела мене,
Моя нене,
Звела мене не біда;
А дївчина молода!
А дївчина,
Як калина,
А дївчина молода!

Бровоньками звялила;
Бровоньками,
Хмароньками,
Бровоньками звялила;
Оченьками спалила!
Оченьками,
Зіроньками,
Оченьками спалила!

Губоньками зраїла;
Губоньками,

Сливоньками,
Губоньками зраїла;
Личеньками строїла,
Личеньками,
Чароньками,
Личеньками строїла.
Ой дївчино, не вяли!
Ой дївчино,
Ти рибчино,
Ой дївчино, не вяли!
Мого серця не пали!
Мого серця
Край реберця,
Мого серця не пали!

Коли любиш — не жартуй!
Коли любиш,
Та не губиш,
Коли любиш — не жартуй!
Як не любиш — розчаруй,
Як не любиш,
Тільки губиш,
Як не любиш — розчаруй!

VI. КОЛОМИЙКИ.

Як я возьму коломийки
Співати, співати,
Затужиш ти і заплачеш,
Тай станеш думати;

1. Гей плину я по Дунаю і так си думаю:
Нема красших співаночок як у нашім краю!
Ой нема то, ой не ма то, як руська країна,
Там співає співаночки кождая дівчина.

2. Ой піду я межи гори, там де жиють бойки,
Де музика дрібно грає, скачуть по легойки;
Ой нема то як у горах дівчата співають,
Ой нема то як у горах молодці гуляють.

3. Руська наша коломийка, хоч вона дрібойка,
Вона мила а все щира — мені солодойка;
Коломийки заспівати, коломийки грати,
Алеж бо то коломийки добре танцювати.

4. Нема танцю на всім світі як та коломийка,
Вона душу виривас із мого сердейка;
Як заграю, заспіваю, туга ізчезає,
Бо та наша коломийка таку силу має.

5. Заграйте ми музиченьки білими пальцями,
Най я собі потанцюю з чорними бровами;
Ой у тебе музиченько руки золотії,
Тож ти душу потягаєш в світи далекії.

6. Ой скрипочки із липочки, а струни з барвінку
Як заграю, буде чути аж на Українку;
Тепер я собі заграю, тепер защебечу,
А як прийде лиха доля — пташкою відлечу.

7. Ой калина біло цвите, а червоно родить,
Великеє закохане до біди приводить:
Цвите тернє, цвите тернє, бо корінє має,
Хто коханя не зазнавав той жалю не має.

8. Звідси гора, звідси друга, посеред долина,
Межи тими гороньками любая дівчина;
Треба гори розкопати, долину зрівнати,
Щоби ми ся було видно до милої хати.

9. Як би не ти дівчинонько, і не твої очи,
Не стоялиб мої коні до темної ночи;
Не стоялиб мої коні, коні воронії,
Як би не ти, дівчинонько, та брови чорнії.

10. Ой дівчино, дівчинонько, якаж ти миленька
Як у літі на нивоньці вода студененька;
Як у літі на нивоньці води ся напити,
Так з тобою постояти, тай поговорити.

11. Ой гадав я милий брате, що то скрипка грає
А то моя чорнобрива, по саду співає;
Та гадав я милий брате, що то сонце сходить,
Та то моя милесенька по подвірю ходить.

12. В тебе очка чорненькії, як терть на галузї,
Личко таке румяненьке, як калина в лузї;
В тебе очка чорненькії, як терен саджений,
А бровонька такі красні, як шнурок плетений.

13. Коли моя миленькая по садочку ходить,
Видить ми ся, що за нею біла рожа сходить;
Личко твоє, милесенька, краснійше над рожу,
Я тя бідний, молоденький забути не можу.

14. Тяжко болить як укусить люта гадинонька,
Та ще тяжше, як вчарує люба дівчинонька;
Як укусить гадинонька, знайдеш в зілю ліки,
Як вчарує дівчинонька, пропавєсь на віки.

15. А вжеж я ся не дивую чому мила красна,
Коло неї вчера рано впала зоря ясна;
Як летіла зоря з неба, тай розсипала ся,
Мила зорю позбирала тай намаїла ся.

16. Стоїть явір над водою, хитає собою,
Чи тужиш ти так за мною, як я за тобою;
Як тужиш ти так за мною, як я за тобою,
Ми тоді ся розійдемо, як рибка з водою.

17. Стоїть явір над водою, в воду похилив ся,
Чогось милий чорнобривий тяжко зажурив ся;
Як мені ся не хилити, вода корінь миє,
Як мені ся не журити, саме серце млїє.

18. Та як ти ся, дївчинонько, та як же ся маєш,
Чи ти о мнї голубонько уже не гадаєш?
Я ся маю, як рибка в Дунаю,
Тілько ми жаль, моє серце, що тя не видаю.

19. Що ти минї дївчинонько, такого зробила,
Що ти менї молодому над всїх тепер мила;
Ой дївчино, дївчинонько як я тебе люблю,
Як відкажеш серцю мому, то я ся загублю.

20. Ой став козак над могилов тай думку думає,
На Вкраїну поглядає, тяженько вздихає:
Гей ні вітер тут не віє, ні сонце не гріє,
І не так тут на могилї трава зеленіє.

21. Ой загудів сивий голуб в зеленій ліщинї,
Ой затужив козаченько по своїй дівчинї;
Ой піду я на Вкраїну, там знайду родину,
Там знайду я кого люблю, — мою чорнобриву.

22. Ой зійди ясна зірничко, бо якось темненько,
Вийди, вийди дівчинонько, бо менї сумненько,
Зійшла зоря, зійшла зоря, весь світ освітила,
Вийшла моя миленькая, — всїх розвеселила.

23. Ой не ходи, де я ходжу, дівчину любити,
Ой скажи си милий брате труновцю зробити;
Ой скажи си ю зробити, кедринов оббити,
Або менї або тобі на світї не жити.

24. Ой пливало біле гуся по воді, по воді,
Любила би мня миленька, через людий годї;
Ой вороги, вороженьки, на вас нарікаю,
Через вас ми світ не милий, і долї не маю.

25. Ой видить ся, що хмарить ся і дощик падає,
Ой видить ся, що з-укоса мила поглядає;
Ой видить ся, що сердить ся миленька на мене,
А як гляне, — серце вяне в неї тай у мене.

26. А де тая керниченька, що голубка пила,
Та деж тая дівчинонька, що мене любила;
Ужеж тую керниченьку, голубки випили,
Та вжеж мою дівчиноньку инші полюбили.

27. Та пійду я на Вкраїну, і там я загину,
Там кажу си посадити в головах калину:
Будуть пташки прилітати, калиноньку їсти,
Будуть мені приносити від милої вісти.

28. Ой хоч гуди, хоч не гуди голубе-небоже,
Та кого я вірно любив, не судивсь ми Боже;
Два голуби воду пили, а два колотили,
Бодай тоті не сконали, що нас розлучили.

29. Ой болить мня головонька від маку дрібного,
А я рибку не забуду поки житя мого;
Ой соколе, соколоньку, пожич мені крила,
Най полечу, там де знаю, — там де моя мила.

30. Стоїть верба над водою, схилила ся в тоню,
Не мож бути, милий Боже, двічи молодому;
Ой я бим дав, як би можна, і пів того світа,
Коби ми ся повернули молодії літа.

31. Заграй мені музиченьку в яворові скрипки,
Пійду з милим погуляти ворогам на збитки;
А там в поли дві тополї, третя зелененька,
Не буду ся віддавати, бом ще молоденька.

32. Я гадала молоденька, що соненько сходить,
А то милий чорнобривий по городі ходить;
Я гадала молоденька, що сокіл літає,
А то мій чорнобривенький на кони гуляє.

33. Коби річка невеличка, я бим перебрила,
Коби ми був милий вірним, я бим го любила;
Але тобі мій миленький не ма що вірити,
Ти так з иньшов, як зі мною будеш говорити.

34. Гей! ти дубе зелененький, листя твої рясні,
Ти козаче молоденький, слова твої красні;
Слова твої хоч прекрасні, а чортова думка,
Поким тебе не любила, булам як голубка.

35. Ой димно ся в Чорнійгорі, ой димно ся димно
Якось мого миленького відтам ще не видно;
Ой з півночи з Чорной гори йшло молодців
(много,
Я з далека ізпізнала свого миленького.

36. Ой як будеш в полонині мій милий співати,
Пускай голос по діброві, щоби тя пізнати;
Пускай голос по діброві, пускай по ялині,
Щоби було любо-мило всій моїй родині.

37. Рости хмелю над водою — рівно з тичиною,
Далеко тя мій миленький чути з сопівкою;
На сопівці красно граєш, ще краще співаєш,
Ти то серцю іно туги і жалю задаєш.

38. Світи зоре на все поле, закіль місяць зійде,
Закіль милий чорнобривий до милої прийде;
Зійди, зійди місяченьку, зійди перекрою,
Та хотяй нас люди судять — того ся не бою.

39. Ти соненько світи за дня, місяченьку в ночи,
Щоби я ся надивила миленькому в очи;
Ой мій любко солоденький згину за тобою,
Та згину я — як рибонька за зимнов водою.

40. Та ти милий, чорнобривий, якийсь ми ми-
(ленький
Як у літі в полонині вітер холоденький;
Тай ти файна, моя рибко, якась ти миленька,

Як у літї на Поділю вода студененька.

41. Коло млина, коло млина, коло вітрового,
Всї миленькі ту гуляють, — іно нема мого;
Нема мого миленького, пішов десь у гори,
Зачесав си кучерики понад чорні брови.

42. Кувай, кувай зазуленько від рана до ночи,
Та скажи ми чи побачу миленького очи;
Бодай же ти зазуленько сім літ не кувала,
Що ти менї молоденькій правду не сказала.

43. Та хоч що-день сонце світить, що-ніч місяць (сходить,
Нема мого миленького, чомусь не приходить;
Ой заросли тоті стежки мохом і травою,
Дем ходила, говорила, серденько з тобою.

44. Стратила я свій вік марно тай і свою долю,
Зісталам ся нещаслива, як билинка в полю;
Як же менї не плакати самі слези ллють ся,
Від сокола нема слова від нелюба шлють ся.

45. Ой нудно ми на серденьку, ой нудно нудниця
Ой кого я вірне люблю той і в ночи снить ся;
Та кого я вірне люблю, того не видати,
А кого я ненавиджу, — сам лїзе до хати.

46. Ой сивая зазуленько, що рано лїтаєш,
Скажи менї зазуленько де любка видаєш?
Ой видно край Дунаю над тихов водою,
Обтирає чорні очи хустков шовковою.

47. Коб я була рибонькою я бим поплинула,
Я бим свого миленького назад завернула;

Я бим його завернула, коло него сіла,
Я бим тогди миленькому всю правду повіла.

48. Лети вітре до милого, де його могила,
Скажи єму від милої, що ся не змінила;
Скажи єму від милої, що сама бідненька,
Коли нема коло неї любого серденька.

49. Ой калина говорила, ліщина співала,
Що дівчина за миленьким три рази вмлївала;
Бодай тебе мій миленький з твоєю красою,
На-що мене відливали три рази водою.

50. Ой як тяжко на безводї рибі пробувати,
Без милого на чужинї тяжко проживати;
Гей ти орле чорнокрилий дам ти серця свого,
Занеси мня з чужиноньки до мого милого.

51. Ой на рутї жовтий цвіток, сама зелененька,
Не зрадь мене мій миленький, бо я молоденька;
Ти не вітер буйний в полю, а я не билина,
Є у тебе отець-мати, в мене є родина.

52. Ой не знаю я бідненька, де мій милий дів ся,
Якби милий у гай пішов, гай би зеленів ся;
Не спалам я цілу нічку, уже день біленький,
Ой не знаю я де дів ся, мій чорнобривенький.

53. Не спалам я цілу нічку, а встаалам раненько,
Ой зрадив мня мій миленький, та болить сер-
(денько;
Бодай же ти мій миленький тогди оженив ся,
Як у морю на каменю сухий дуб розвив ся.

54. Ой співала на билинці якась пташка сива,
Ой котра ще не любила, у Бога щаслива;
Бо не усі сади родять, котрі вже зацвили,
Та не усі побрали ся котрі ся любили.

55. Половина саду родить, половина вяне,
Половина шлюби беруть, половина марне;
Половина саду родить, половина всхне ся,
Половина побере ся — решта розійде ся.

56. Ой засвіти місяченьку тай ти зоре ясна,
Та най усі люди знають яка я нещасна;
Посадіть ми мої сестри в головах калину,
Нехай о тім кождий знає, що з коханя гину.

57. Ой там в саді зеленая трава по коліна,
Ой за добрим чоловіком жінка як калина;
Ой там в полі на горбочку трава зеленіє,
Ой за лихим чоловіком жінка помарніє.

58. Повій вітре буйнесенький та з гори та з долу,
Чей розвієш буйний вітре мою лиху долю;
Та буду я вже віяти, не буду ставати,
Вжеж я того не розвію, що має Бог дати.

59. Шкода травки і муравки тому облогови,
Шкода мене молодої тому неробови;
Шкода мене молодої, шкода мого стану,
Та як я ся леда біді у руки дістану.

60. Тече річка невеличка, я ї перескочу,
Віддай мене моя мати за кого я хочу;
Не далась мня моя мати за кого я хтіла,
Тепер шумить нагаєчка коло мого тіла.

61. Мене мати породила темненької ночи,
Дала мені красне личко і чорнії очи;
Було мені моя мати краси не давати,
Лиш ми було моя мати щастя долю дати.

62. Ой кобисьте люди знали, яка моя біда,
Силує мня моя мати за старого діда;
Та не дай мня моя мамо, не дай за старого,
Бо я уже полюбила хлопця молодого.

63. Зеленая черемшино, що над водов стоїш,
Молодая дівчинонько, чом ся старця боїш;
Ой як би я не зелена, тут бим не стояла,
Та як би я не молода, яб ся не бояла.

64. Стоїть верба над водою розпустила гілє,
Убирай ся дівчинонько — днесь твоє весілє;
Ліпше було мене мамцю у землю сховати,
А ніж мене молодую з нелюбом вінчати.

65. Закувала зазуленька у лісі на дубі,
Заплакала дівчинонька у церкві при шлюбі;
Не плач, не плач, дівчинонько, добре тобі буде,
Умиєш ся слезоньками — як води не буде.

66. Далась мене моя мамцю за-муж молодою,
Так як тоту конопельку в воду зеленую;
Та як тяжко конопельці в сирій воді гнити,
А ще тяжше молодиці на чужині жити.

67. Ой кувала зазуленька в хаті на загаті,
Тяжко мені привикнути у свекриній хаті;
Ой піду я до свекрухи, — стану на порозі,
Мої милі співаночки в далекій дорозі.

68. Мої милі співаночки складані, складані,
Ой деж я вас наскладала — та при своїй мамі;
Та при своїй наскладала, в чужої забуду,
Мої любі співаночки, — я вас не забуду.

69. Мої любі співаночки, де я вас подію,
Занесу вас в чисте поле, — там я вас розсію;
Та як буде добра воля — я вас позбираю,
А як буде доля лиха — то вас занехаю.

70. Понад гору високую голуби літають,
Я гаразду не зазнала, літа ся минають;
Я гаразду не зазнала і не буду знати,
По чім я вас мої літа буду споминати?

71. Літа мої молоденькі, тож ми жаль за вами,
Ой так ми ся завше здає, щом не була з вами;
Літа мої молоденькі, на завше страчені,
Гей верніть ся співаночки мої улюблені.

72. Як я собі спогадаю давнії літейка,
Підуть слези долї личком, як бистра річейка;
Як я собі спогадаю, кого я любила,
Як би в мені не душейка, я бим ся згубила.

73. Ой у моїм городчику росте лелїйочка,
Щож ми з того, щом молода, колим сиріточка;
Та як тії конопельцї у болотї гнити,
Так то менї сирітонцї на тім світї жити.

74. Щож я тобі моя мамцю такого зробила,
Що ти мене пустенничков такою лишила;
Коб булась мня моя мати в купели заляла,
Була бим ся із короля долев не міняла.

75. Які тоті квітки красні, котрі заквітають,
Які тоті діти щасні, котрі матїр мають;
Людські діти як дітойки, а я сирітойка,
Людські діти матїр мають, — моя у Богойка.

76. Ой зазуле сивенькая, щож тепер не куєш,
Мати моя миленькая, щож мня не жалуєш;
Тогди я тя доню моя буду жалувати,
Коли буде зазуленька в осени кувати.

77. В чужім краю, в чужім краю марно пропадаю
Біднаж моя головонька, що роду не маю;
Ой стою я в чужім краю, як на пожаринї,
Ніхтож мене не пригорне при лихій годинї.

78. Ой роблю я, тяжко роблю, робота нї-защо,
Люди кажуть і говорять: сирота ледащо!
А сирота утомив ся на тин похилив ся,
Люди кажуть і говорять: він мабуть упив ся.

79. Шкода трави зеленої, що пополовіла,
Шкода мене молодої, щом посиротїла;
Шкода трави шовкової тому береговн,
Шкода би мня молодої леда ворогови.

80. Ой піду я сирітонька на гору крутую,
Стану же я подивлю ся на річку биструю;
Ой ти річко бистренькая, на тебе дивлю ся,
Думки менї серце давлять — піду утоплю ся.

81. Ой дубе мій зелененький, ой дубе мій дубе,
Гей я хлопець молоденький, з мене жовнїр буде.
Мати моя старенькая, та я твій синочок,
Тось то мене виховала під карабіночок.

82. Ой заплачеш моя мати дрібними слезами,
Як я буду присягати перед образами!
Ой заплачеш моя мати, заплачеш, заплачеш,
Як ти мене на цїсарськім конику зобачиш.

83. Ой заплачеш моя мати з недїленьки тої,
Як увидиш білий ремінь через плечі мої;
Ой заплачеш моя мати рісними слезами,
Як мня будеш пізнавати межи жовнїрами.

84. Летїв орел понад море, жалібненько кряче,
Взяли сина у жовнїри, мати за ним плаче;
Плаче мати, плачуть сестри, тай уся родина,
Тепер вже не наша буде — цїсарська дитина.

85. Ступай коню підо-мною, через крваві ріки,
Будь здорова матїнонько,—вжем пропав на віки;
Ступай коню підо-мною та розбивай груду,
Будь здорова родинонько, — вже я ту не буду.

86. Виправила сина мати на війну раненько,
Сїла собі під віконце — плаче жалісненько;
Виправила мати сина та на вороженька,
Щаслива би мому сину була доріженька.

87. Ой не одна мати плаче, жалісно голосить,
Нема мого соколика, десь карабін носить;
Карабіне, карабіне, мучиш мою душу,
Хоч бим не ард молоденький, носити тя мушу.

88. Жовнїрськії карабіни бодай погоріли,
Щоби мене молодого плечі не боліли;
Проси Бога дївчинонько — й я буду просити,
Щоби уже той карабін довго не носити.

89. Ой кувала зазуленька тепер не чувати,
Де мя мати не родила, там треба вмирати;
Там то менї як задзвонять, та в усї канони,
Ой далеко лїпше вчуєш — та як наші дзвони.

90. Родинонько, родинонько, чи жаль тобі буде,
Як я піду умирати межи чужі люди;
Ой у поли край дороги висока могила,
Там на війнї умер хлопець, що я го любила.

VII. ВЕСІЛЬНІ.

(Від Перемишля.)

1

(Коли брат княгині косу розплїтае)

Треба косу розплїтати,
Треба вінець закладати,
Пішла княгинонька,
Пішла Горпинонька,
До Городонька,
Білими ноженьками.
Ріже барвінок,
Собі на вінок
Білими рученьками:
Прийшла до неї
Матїнка еї:
Що робиш, дитинонько?
Ріжу барвінок
Собі на вінок,
На свою головоньку.
Ой, чи-ж я тобі,
Моя матїнко!
Не була вигідненька?
Що ти мя даєш,
Ти мя силуєш,
А я ще молоденька
Не дуже розумненька.
Я тя силую,
Ой я тя даю,
Зі своеї головоньки,
З людської намововьки.

2

(При вінкоплетенях).

Ой у лузі калина,
Білим цвітом зацвила:
Пішли її дружки рвати,
Не дала ся уломати:
Пішла Горпинонька,
Пішла княгинонька
Наломила си квіту
З калинового цвіту!
Прийшла до світлоньки
Межи красні дівоньки,
Поставила на столоньку
Проти свого личенька,
Питала ся батенька:
Чи я буду такая,
Як калинонька тая?
Будеш дитинонько, будеш,
Поки у мене будеш:
А як від мене підеш,
Спаде красонька з тебе,
Із тебе молодої,
Із косоньки чорної.

3

(Сиротинська).

Вийди Маланонько молоденькая,
Подиви ся всюденько:
Чи не стоїть твій батенько,
У котрого пороженька.
Ой знаю-ж бо я, знаю,
Що батенька не маю:
Пішлю ворону

В чужу сторону
По свою родиноньку:
Пішлю зазулю
В сирую землю
По своєго батенька.
Ворона летить,
Вісти приносить:
Буде ту родиноњка.
Зазуля летить,
Вісти приносить:
Не буде твій батенько:
Сира земленька,
Тяжкі дверенька,
Годі їх отворити.
Ані віконця,
Ясного сонця
На тебе ся подивити,
Вже мій батенько,
Мій соколенько
Перед милим Богом стоїть,
Вірне ся Богу молить:
Спусти-ж мене Боженьку
З неба на земленьку,
Най же ся подивлю
На своє дитяноњко.
Ти душенько благая!
Тебе нам не потреба:
Має вона там друженьки
Вірнії услуженьки,
Вони їй вінець нарядять
На посаг посадять,
Нарядять як панятко,
Посадять як сиротятко!

4

(Від Стрия).

Просила Горпинонька
Свого батенька:
Батеньку мій любий!
Запирай воротонька,
Не пусти княженька,
Не пусти Василенька.
Дитинонько моя люба!
Як го не пускати?
Коли він ся просить,
Коли він ся стелить,
Хмелем коло двора,
Барвінком коло стола,
Соколом за столом.

5

(Сиротинська).

Княгині матїночка
Вперед Бога стоїть,
На охрест руки держить
У Бога просить:
Спусти мене Боже!
Над село хмарою,
А в село дрібним дощем,
Ясним сонцем, віконцем,
Найже я ся подивлю,
Як красно дитя убрано?
Убрано як панятко,
Посаджено як сиротятко.

6

Сіяла княгинонька долю,
Стоячи над водою:
Плини доле з водою,
Я поплину з тобою.
Там ми си спочинемо,
Тай листи попишемо,
До мати пішлемо:
Най-же мама знає,
Що мене малу дає,
Не навчивши мене
Всякої роботи:
Научать мене люди,
Тоді мамі жаль буде.

7

Вода луженьки забрала
І камінє дрібненьке,
Лиш одного каміня не брала,
Що дівчина на нім стояла,
Русу косу чесала.
Не пади коса, на камінь,
Но пади, коса, в зільничок:
Бо на камени зсічеш ся, —
А в зільничку приймеш ся.

8

Просила княгинонька
Своєго братечка:
Братчику-ж мій любий!
Сідлай кониченька,
Їдь у чистеє поле

По стадо воронеє,
Зажени-ж бо єго
До зільника мого,
Най зілє випасе
І на копитах винесе:
Коні мої воронії
Витопчать зілє моє,
Най ся по мені не зістає,
Подружечкам на радости
Матїночці на жалости:
Бо що матїночка гляне,
А де-ж тото дитяточко,
Що садило зілячко!

9

Мовила — говорила
Ярая пшениця: —
Не подоба моя
У стозї стояти,
Але подоба моя
У короваю розростати.
Мовила — говорила
Червона калина,
Не подоба моя,
У лузї стояти,
Але подоба моя
У коровая сїяти.
Де ти калино росла?
Щось така красна,
Тонка, висока,
Листьом широка?
У лузї при керници,
При студеній водици,
Від вітру буйненького,

Від дощу дрібненького,
Від сонця ясненького!
Десь дівчино росла?
Щось така красна?
У тата в холодочку,
При солодкім медочку!
(Від Бережан).

10

(Коли на посаг садять).

Злетїли два ангели з неба,
Ой, сїли, пали Марисонцї на подвіре.
А з подвіря в застївное віконце.
А з віконця на тисові столи.
А з столів на лнянії обруси,
А з обрусів на пшеничні хлїбове,
А з хлїбових на румяне личенько,
А з румяного личенька на барвіновий
(віночок,
А з віночка на мушлиновий рубочок.

11

(При вінкоплетенях).

Надлетїло птичатко це, це, це,
Сїло собі в віконечко щебече,
А за столом паняночки лагодять,
Марисонцї вінок лагодять.

12

(Міщанська — коли їдуть до молодої в недїлю).

Їдьмо, поїдьмо
Польом, болоньом,
Піском, каміньом:

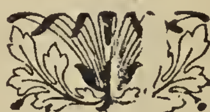
Пісок буде шуміти,
Камінь буде дудніти:
Вчують нас люди,
Славно нам буде,
Вчують селяне,
Що їдуть міщане.

13

(При вінкоплетенях).

Вінку мій, вінку,
З крещатого барвінку,
Лиш один раз тя вила,
І том тя не сходила,
В суботу пополудни,
В неділю всю дноньку
В понеділок годиноньку:
Дала би-м тя малювати
Щоби в тобі погуляти,
Дала би-м тя золотити,
Щоби в тобі походити.

(Від Коломиї).

ЗМІСТ.

I. Патріотичні і політичні.

стор.

Гимн американських Українців 3
1. Ще не вмерла Україна і слава і воля 5
2. Не пора, не пора, не пора 6
3. Ми гайдамаки, вічно однакі 6
4. Вперед, вперед, сини родини 7
5. Коли Україна борбу розпочала 9
6. Який то вітер шумно грає 9
7. Шалійте, шалійте, скажені кати 11
8. Сміло, други! Не теряйте 12
9. Кати навикли кров поливати 12
10. Не миритись милі братя 13
11. Верховино, світку ти наш 14
12. Родимий краю, село родиме 16
13. Тихий Дунаю, зелений гаю 16
14. Я в чужині загибаю 17
15. Розвивай ся ти високий дубе 18
16. Дай нам Боже добрий час 19
17. Гей! там дітвора руська йде 20
18. Хто живий уставай, меч на плуг прокувай 21
19. Боже великий єдиний, Русь Україну храни 21

II. Січові і Сокільскі.

1. Гей! там на горі Січ іде 22
2. Соколи, Соколи, ставаймо в ряди 23
3. Ой зацвила черемшина, з неї цвіт приупав 23
4. Гей Січ іде 24
5. Темна нічка над хатами 25
6. У Січи! у Січи! гуртуймось брати 27
7. На улици сурма грає 28
8. Гей пробуди ся батьку наш Дніпре 29
9. Сурма грає в ряд ставай! 30

Стор.
10. Повставали козаченьки 31
11. Наша Січ нам — рідна мати 31
12. Гей молодь вкраїнська 32
13. Гей та встаймо руськії люди 32
14. Нумо братя, поки час 34
15. Бють літвари гучні! 35
16. Ой там орав мужик 36
17. Горе приспало рідну хатину 38
18. В кого стане сили 39

III. Історичні.

1. Гей на горі там женці жнуть 40
2. Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче 41
3. Ой не гаразд, Запорожці, не гаразд вчинили 41
4. Гей! не дивуйте добрії люде 42
5. Ой щож бо то за ворон 43
6. Де Дніпро наш котить хвилі 44
7. Максим козак Залізняк 44
8. Зажурилась Україна, що нігде прожити 45
9. Ой деж наші, славні Запорожці 45
10. Ой ішли наші славні Запорожці 45
11. Ой з-за гори, з-за лимана 47
12. Вже більше літ двіста як козак в неволи 49
13. У містечку Богуславку 50
14. Ой, пе Байда мед горілочку 52
15. Ой за гаем, гаем зелененьким 53

IV. Станові.

А) КОЗАЦЬКІ.

1. Гей гук мати, гук 55
2. Засвистали козаченьки 56
3. Ой у полю жито. 57
4. Не жур мене, моя мати 58
5. Стоїть явір над водою 58
6. Ой запив козак, запив 59
7. Козак пана не знав з віка 60
8. Ой не стели ся хрещатий барвінку 61
9. Пою коня при Дунаю 62
10. Серед поля широкого 63

Стор.
11. Гей козаче в імя Бога 64
12. Ой біда, біда, чайці небозі 65
13. Ой три літа, три неділі 66
14. Ой на горі огонь горить 67

Б) ЧУМАЦЬКІ.

1. Гуля чумак на риночку 68
2. Гей чумаче, чумаче 69
3. Ой ходив чумак сім рік по Криму 70
4. Ой у поли два явори 71
5. Ой по горах сніги лежать 72

В) БУРЛАЦЬКІ.

1. Ой наступила та чорна хмара 72
2. Журо-ж моя журо 73
3. Стоїть коршма над болотом 75
4. Ой нема то так нікому 77
5. Зобіліли сніги, заболіло тіло 78
6. Ой не шуми луже, дібровою дуже 79

Г) ОПРИШКІВСЬКІ.

1. Гей братя опришки! долійте горівки! 80
2. Ой попід гаї зелененький 80
3. Повернув ся я з Сибіру 83

Д) ПОБУТОВІ.

1. Чорна ріля заорана, гей, гей! 84
2. Ми в луг підем всі з косами 85
3. Закувала та сива зазуля 86
4. Кажуть люди, щом щаслива 87
5. Стоїть гора високая 87
6. Зажурила ся бідная удовонька 88
7. Ой там за горою там за кремінною 89
8. Ой пущу я кониченька в саду 90
9. Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким 91
10. Що-ж я буду бідний діяв 91
11. Ой летіла зазуленька, тай стала кувати 92
12. Сонце западає за високі гори 93
13. Ой закувала сива зазуленька 93
14. Гей, зза гори, з-за крутої 94

Стор.
15. По дорозі жук, жук 95
16. На що мені чорні брови 96
17. Ой одна я, одна 96

V. Любовні.

1. Ой місяцю, місяченьку 97
2. Широкеє оболонє вода заляла 98
3. Чи се тая криниченька, що я воду пив 99
4. Сонце низенько, вечер близенько 100
5. Дівчино моя, напій ми коня 101
6. Зеленая рута жовтий цвіт 101
7. І шумить і гудить 102
8. Як ніч мя покриє 103
9. Ой у поли три криниченьки 103
10. Чи ти милий пилом припав 104
11. З'їздив я коника, з'їздив вороного 105
12. Ой ішов я вулицею раз, раз 106
13. На городі коло броду 107
14. Над Прутом у лузі хатина стоїть 107
15. Голуб сизий, голуб сизий 108
16. Ой ти поїхав 108
17. Віють вітри, віють буйні 109
18. Ой не ходи Грицю на вечерниці 110
19. Чи я у лузі не калина була 111
20. Скажи мені правду мій, милий козаче 112
21. Ой зійди, зійди, ясен місяцю 113
22. Копав же я криниченьку 114
23. Було не рубати зеленого дуба 115
24. Ой любив та кохав, собі дівчину мав 116
25. Гей, зрада, зрада, чорні очи зрада 117
26. Гаєм зелененьким вода тече 117
27. Ой відси гора, відси другая 118
28. Як бим була я зазулев 119
29. А я люблю Петруся 119
30. З тої гори високої вітер ковіває 120
31. Там на горі крута вежа 121
32. Дівча в сінях стояло 122
33. Ніхтож не винен, тілько я 123
34. Ой летіла зазуленька попад море в гай 124
35. Козаченьку, куди йдеш 125
36. Ой ходила дівчинонька беріжком 125

Стор.
37. Там де Чорногора 126
38. Як два серця ся кохають 127
39. Ой під горою, під камяною 128
40. Ой летіла горлиця через сад 128
41. Пропала надія, забіло ся серце 128
42. Одна гора високая 129
43. Ой, нависли чорні хмари 130
44. По той бік гора 131
45. Дощик, дощик, капає дрібненько 132
46. Болить мене головонька від самого чола 132
47. Хилили ся густі лози 133
48. Тихо-тихо Дунай воду несе 134
49. Там де Татран круто вє ся 135
50. Тужно серцю за миленьким 135
51. Гей на Івана, Гей на Купала 136
52. Ой піду я до млина, до млина 136
53. Ой мати, мати, серце не вважає 137
54. Гей по горі, по високій 137
55. Ви дівочі сині очи 138
56. Вкінці греблі шумлять верби 139
57. Гомін, гомін по долині 140
58. Ах я нещасний, що маю діяти 140
59. Ой ти дівчино зарученая 141
60. Ходжу, нуджу попад берег 141
61. Лугом іду, коня веду 142
62. Звела мене біда 143
VI. Коломийки . . . . 145 — 158
VII. Весільні . . . . 159 — 168

Поазбучний показчик пісень.

А я люблю Петруся 119
Ах я нещасний, що маю діяти 140
Боже великий єдиний, Русь-Україну храни 21
Болить мене головонька від самого чола 132
Було не рубати зеленого дуба 115
Бють літаври гучні 35
Вже більше літ двіста 49
Верховино світку ти наш 14
Ви дівочі сині очи 139
Віють вітри, віють буйні 109

Стор.

В кінці греблі шумлять верби 139
В кого стане сили 39
Вперед, вперед, сини родини 7
Гаєм зелененьким вода тече 119
Гей братя опришки 80
Гей гук, мати гук 55
Гей з-за гори, з-за крутої 94
Гей зрада, зрада, чорні очи, зрада 117
Гей козаче в імя Бога 64
Гей молодь вкраїнська 32
Гей на горі там женці жнуть 40
Гей на Івана, гей на Купала 136
Гей не дивуйте, добрії люде 42
Гей по горі, по високій 137
Гей пробуди ся батьку наш Дніпре 29
Гей Січ іде 24
Гей та вставаймо руськії люди 32
Гей там на горі Січ іде 22
Гей там дітвора руська йде 20
Гей чумаче, чумаче 69
Гимн американських Українців 3
Гомін, гомін по долині 140
Горе приспало рідну хатину 38
Голуб сизий, голуб сизий 108
Гуляв чумак на риночку 68
Дай нам Боже добрий час 19
Де Дніпро наш котить хвилі 44
Дівча в сінех стояло 122
Дівчино моя, напій ми коня 101
Дощик, дощик, капає дрібненько 134
Забіліли сніги, забіліло тіло 78
Зажурилась Україна, що нігде прожити 45
Зажурила ся бідна удовонька 88
Закувала та сива зазуля 86
Засвистали козаченьки 56
Звела мене не біда 143
Зеленая руга, жовтий цвіт 101
З'їздив я коника, з'їздив вороного 105
З тої гори високої вітер повіває 120
Журо-ж моя журо 73
І шумить, і гудить 102

Стор.

Кажуть люди, щом щаслива ... 87
Кати навикли поливати ... 12
Козак пана не знав з віка ... 60
Козаченьку, куди йдеш ... 125
Коли Україна борбу розпочала ... 9
Копав же я криниченьку ... 114
Лугом іду, коня веду ... 142
Максим козак Залізняк ... 44
Ми в луг підем всі з косами ... 85
Ми гайдамаки, вічно однакі ... 6
На городі коло броду ... 107
На улиці сурма грае ... 28
На що мені чорні брови ... 95
Над Прутом у лузі хатчина стоїть ... 107
Наша Січ нам — рідна мати ... 31
Не жур мене моя мати ... 58
Не миритись милі братя ... 13
Не пора, не пора, не пора ... 6
Ніхто-ж не винен, тільки я ... 123
Нумо братя, поки час ... 34
Одна гора високая ... 129
Ой біда, біда, чайці небозі ... 65
Ой відси гора, відси другая ... 118
Ой деж ваші славні Запорожці ... 45
Ой за гаєм, гаєм зелененьким ... 53
Ой з-за гори, з-за лимана ... 48
Ой закувала сива зазуленька ... 93
Ой запив козак, запив ... 59
Ой зацвила черемшина ... 23
Ой зійди, зійди, ясен місяцю ... 113
Ой ішли наші славні Запорожці ... 46
Ой ішов я вулицею раз, раз ... 106
Ой летіла горлиця через сад ... 128
Ой летіла зазуленька понад море в гай ... 124
Ой летіла зазуленька, тай стала кувати ... 92
Ой любив, ой кохав, собі дівчину мав ... 116
Ой мати, мати ,серце не вважае ... 137
Ой місяцю, місяченьку ... 97
Ой Морозе, Морозеньку ... 41
Ой на горі огонь горить ... 67
Ой нависли чорні хмари ... 130

Стор.

Ой наступила та чорна хмара 72
Ой не гаразд Запорожці 41
Ой нема то так нікому 77
Ой не стели ся хрещатий барвінку 61
Ой не ходи Грицю на вечерниці 110
Ой не шуми луже, діброваю дуже 79
Ой одна я, одна 96
Ой під гаєм, гаєм,гаєм зелененьким 91
Ой під горою, під камяною 128
Ой піду я до млина, до млина 136
О йпо горах сніги лежать 72
Ой попід гай зелененький 80
Ой пущу я кониченька в саду 90
Ой пє Байда мед горілочку 52
Ой там за горою та за кремінною 89
Ой там орав мужик 36
Ой ти дівчино зарученая 141
Ой ти поїхав 108
Ой у поли два явори 77
Ой у поли три криниченьки 103
Ой у поле три криниченьки 103
Ой у полю жито 57
Ой ходив чумак сім рік по Криму 70
Ой ходила дівчинонька беріжком 125
Ой щож бо то за ворон 43
Повернув ся я з Сибіру 83
По дорозі жук, жук 95
Поставали козаченьки 31
По той бік гора 131
Пою коня при Дунаю 62
Пропала надія, забило ся серце 128
Родимий краю, село родиме 16
Розвивай ся, ти високий дубе 18
Серед поля широкого 63
Скажи мені правду, мій милий козаче 112
Соколи, Соколи, ставаймо в ряди 23
Сонце западає за високі гори 93
Сонце низенько, вечер близенько 100
Стоїть гора високая 87
Стоїть коршма над болотом 75
Стоїть явір над водою 58

Стор.

Сурма грає в ряд ставай 30
Сміло други! не теряйте 12
Там де Татран круто вє ся 135
Там де Чорногора 126
Там на горі крута вежа 121
Темна нічка над хатами 25
Тихий Дунаю, зелений гаю 16
Тихо, тихо Дунай воду несе 135
Тужно серцю за миленьким 135
У місточку Богуславку 50
У Січи! у Січи! гуртуймось брати 27
Хилили ся густі лози 133
Ходжу, нуджу попад берег 141
Хто живий уставай, меч на плуг прокувай 21
Чи се тая криниченька, що я воду пив 99
Чи ти милий пилом припав 104
Чи я у лузі не калина була 121
Шаліїте, шаліїте, скажені кати 11
Широкеє оболонє вода заляла 98
Ще не вмерла Україна, ні слава, ні воля 5
Щож я буду бідний діяв 91
Я в чужині загибаю 17
Як бим була я зазулев 119
Як два серця ся кохають 127
Який то вітер шумно грає 9
Як ніч мя покриє 103

